

Børnerådet

Ministeriet for børn og undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Afd. for almene uddannelser
Frederiksholms Kanal 26
1220 K

5. januar 2012

Vedr. forslag til ændring af lov om folkeskolen mhp. inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning

Generelt

Børnerådet tilslutter sig som udgangspunkt det ønske, at alle elevers udvikling og læring i videst muligt omfang skal understøttes i den almindelige folkeskole og i elevens nærmiljø.

FN's Børneretskomite har senest i februar 2011 opfordret Danmark til hurtigst muligt at fremme en proces med henblik på inkluderingen af børn med funktionsnedsættelser i det almindelige skolesystem, idet komiteen fortsat bl.a. er betænkelig ved disse børns dårlige uddannelsesmæssige resultater¹.

Såvel Salamanca-erklæringen, der omtales i de almindelige bemærkninger til forslaget, som Børnekonventionen² understreger, at en vellykket inklusionsproces uomgængeligt stiller ressourcekrav.

Konsekvenserne af en inklusion, der ikke tager tilstrækkeligt hensyn til den inkluderende elevs forudsætninger og udviklingspotentialer, kan være ødelæggende også i et livslangt perspektiv. Konsekvenserne for de andre børn i den inkluderende klasse vil ligeledes være negative.

Rådet bemærker, at det af forslagets bemærkninger udtrykkeligt fremgår, at det fortsat er kommunernes ansvar at give *alle børn* et fyldestgørende undervisningstilbud. Rådet finder det i den sammenhæng afgørende, at inklusionsprocessen ikke svækkes af den spareindsats, der i øjeblikket finder sted i landets kommuner.

Særligt på undervisningsmiljøområdet vil inklusionsopgaven være stor for kommunerne, og rådet anbefaler bl.a. derfor, at lovgivningen følges op af indgående evaluering, der også omfatter børnenes eget syn på spørgsmålet. Rådet anbefaler, at Dansk Center for Undervisningsmiljø, der gennem Lov om Undervisningsmiljø har et indgående kendskab til området, inddrages i denne evalueringssindsats.

¹ Konkluderende bemærkninger fra Komiteen for Barnets Rettigheder: Danmark, CRC/C/DNK/CO/4, 4. feb. 2011, pkt. 45 og 46

² Se bl.a. Committee on the Rights of the Child, General Comment # 9 2006: The rights of children with disabilities. CRC/C/GC/9 27. feb. 2007

Til de enkelte bestemmelser

Til § 1 nr. 1 (§3, stk. 2): Rådet minder om, at de elever, der omfattes af ændringen, også har behov for daginstitutionspladser, hvis inkluderende indsats afstemmes og løbende koordineres med skolen. Dette bør fremgå af bemærkningerne.

Til § 1 nr. 3 (§ 3 a): Børnerådet finder det fortsat generelt utilfredsstillende, at børn ikke har adgang til at klage over de beslutninger, som skolelederen træffer. Vi henviser til rådets hørings svar af 30. marts 2009.³ Synspunktet gælder også dette specielle område for elever, der nu inkluderes i normalundervisningen.

Særligt anbefaler rådet i øvrigt, at skolelederen efter samråd med forældrene og *barnetforpligtes* til at anmode om en pædagogisk-psykologisk vurdering af barnet, hvis det er forældrenes eller barnets ønske.

Til § 2 (stk. 1 - 3 om ikrafttrædelse m.m.): I forbindelse med lederens årlige stillingtagen til fortsættelse, ændring eller ophør af den specialpædagogiske indsats til barnet er det gældende ret, at lederen kan undlade at inddrage pædagogisk-psykologisk rådgivning, hvis forældrene er enige heri. Barnets synspunkter skal tillægges passende vægt efter alder og modenhed.

Børnerådet foreslår, at lederen *ved uenighed mellem forældre og barn* om indsatsen fremover pålægges at inddrage PPR for derved at sikre en uvildig og saglig beslutning.

Med venlig hilsen

Lisbeth Zornig Andersen
Formand for Børnerådet

Annette Juul Lund
Sekretariatschef

---

³ Se www.brd.dk eller:

<http://brd.synkronvia.com/b%3%b8rner%3%a5det+mener/h%3%b8ringssvar/h%3%b8ringssvar+2009/h%3%b8ringssvar+2009+-+03>

Ministeriet for Børn og Undervisning

Att.: Svend Erik Gertz

Dato: 06/01 - 2012

Høringssvar vedr. udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Børne- og Kulturchefforeningen (BKF) takker for muligheden for at afgive høringssvar til dette vigtige lovforslag.

BKF bakker helhjertet op om alle initiativer, der fremmer en mere inkluderende folkeskole - det er der behov for. Der segregeres i dag alt for mange børn, hvilket også dokumenteres i bemærkningerne til lovforslaget. Efter BKF's opfattelse bl.a. en udvikling der skyldes den voldsomt stigende fokusering på diagnoser (senest den meget omstridte ADHD-diagnose), hvor der blandt mange forældrene ses en umiddelbar sammenhæng mellem diagnose og retten til en ressource til barnet. Den udvikling skal imødegås, og BKF deltager gerne i udviklingsarbejder, der støtter en nyspecialisering på dette område.

For at støtte dette arbejde kunne det efter BKF's opfattelse være en styrke, hvis der i lovforslaget og tilhørende bemærkninger var beskrevet en form for autoritativ definition på inklusion. Der er behov for at luge ud i den vildtvoksende underskov af mere eller mindre forskningsbaserede definitioner, der i dag optræder i den offentlige debat. De fleste fokuserer på den sociale inklusion, og i den offentlige debat ser man tit en umiddelbar sammenligning mellem "rummelighed" og "inklusion". Disse to begreber er på ingen måde det samme. Rummelighed har efter BKF's opfattelse gjort meget lidt godt for den danske folkeskole gennem årene – og det er på tide at få gjort op med de mange myter og misforståelser vedr. inklusion. Det er der efter BKF's opfattelse behov for.

Efter BKF's opfattelse signalerer det fremlagte lovforslag, at tiden er kommet for dette "opgør". En nylig undersøgelse fra Danmarks Lærerforening (DLF) bekræfter den uheldige udvikling, at forældrene (og i en hvis udstrækning også lærerne) alene ser inklusion som en slet skjult spareøvelse. Det er det efter BKF's opfattelse ikke, og BKF opfordrer til, at Ministeren og Folketinget i et kommende partnerskab om folkeskolen bidrager med en kampagne om dette emne.

BKF foreslår derfor, at der i forbindelse med lovforslaget tages stilling til definitionen af inklusion. BKF anvender selv følgende definition:

”Inklusion lykkes når barnet/eleven er fysisk til stede, er meningsfuld deltager og opnår læring.”

Denne definition er lånt fra cand psyk. Rasmus Alenkjær, der hører til blandt de fremmeste inklusionsforskere i Danmark.

Styrken ved denne definition er, at den ikke kun vægter den sociale inklusion, dvs. at eleven er fysisk rummet og deltager i en aktivitet. Nej, eleven er først inkluderet når dette sker **samtidigt** med at eleven lærer noget. På den måde gøres der effektivt op med de mange – desværre misforståede – initiativer, hvor enkelte elever tages ud af undervisning, og placeres et eller andet sted med en voksen. Med ovenstående definition sættes mål for elevens læring, også når eleven midlertidigt segregeres fra almenundervisningen.

Afslutningsvis vil BKF gerne henlede ministeriets opmærksomhed på dilemmaet med at fastsætte en timegrænse i generel lovgivning. Hver gang der i en lovgivning kan findes en ressourceangivelse opfattes den i øget omfang som en garanti- og minimumstilkendegivelse.

Alternativt kan det pågældende afsnit skrives, således at der i stedet står ”i den overvejende del af undervisningen”. En grænse ved *den overvejende del af undervisningen* svarer omtrent til hvor det økonomisk kan erstattes af et specialskoletilbud.

Endelig ser BKF med stor tilfredshed frem til - som angivet under afsnit 1.1. Lovens hovedpunkter - at betingelserne for at indbringe sager for Klagenævnet for vidtgående specialundervisning justeres i overensstemmelse med den foreslåede afgrænsning af specialundervisning i den almindelige undervisning i folkeskolen.

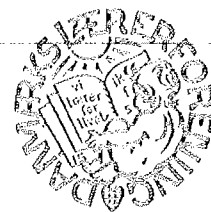
Skulle ministeriet have behov for uddybende kommentarer står BKF ved nedenstående kontaktpersoner naturligvis til rådighed.

Eik Møller; formand for BKF's skolenetværk, tlf. 23457730, eikmo@faxekommune.dk
Formand for bestyrelsen Flemming Olsen, tlf: 44525500/ 30519897, bkfdir@herlev.dk

Med venlig hilsen

Eik Møller / Flemming Olsen

Bestyrelsesmedlem / Formand for Børne- og Kulturchefforeningen

Ministeriet for Børn og Undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Frederiksholms kanal 26
1220 København K

Att. Svend E. Gertz

5. januar 2012
j.nr.2012/5240/0002*2/
ABC/ES

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Ministeriet har i brev af 9. december 2011 bedt om Danmarks Lærerforenings bemærkninger til ovennævnte udkast til ændring af folkeskoleloven.

Foreningen har følgende bemærkninger til forslaget:

Danmarks Lærerforening kan tilslutte sig målsætningen om at flere elever inkluderes i almenundervisningen, men det er under den forudsætning, at alle elever får et undervisningstilbud, der såvel fagligt som socialt kan tilgodese deres behov.

Det nuværende specialundervisningsbegreb er meget bredt, idet det dækker over en støtte i tilknytning til almenundervisning i ganske få timer til den undervisning, der foregår på specialskoler. Foreningen kan derfor tilslutte sig den foreslåede afgrænsning af begrebet, men det er under forudsætning af, at der bliver et krav om, at kommunerne skal give den nødvendige forebyggende indsats, svarende til minimum det ca. 49.000 elever får i dag.

Foreningens skal derfor foreslå, at forslagets § 3a ændres, så der kommer til at stå følgende: "Til børn, der har brug for støtte, som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering eller holddannelse, skal der tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte...."

I forslagets § 3.a henvises der til lovens § 5. stk. 6 i forbindelse med den supplerende støtte. I dag kan § 5. stk. 6 primært bruges til at give midlertidig foranstaltninger.

Der er derfor behov for i forbindelse med en ændring af loven også at præcisere, at § 5. stk. 6 kan bruges til længere forløb.

Der er endvidere behov for, at det i en bekendtgørelse nærmere bliver beskrevet, hvilken supplerende undervisning eller anden faglig støtte det forventes, at den enkelte skole skal kunne tilbyde. Det bør også præciseres, at støtte og undervisning i forhold til elever med problemadfærd også er omfattet af § 3.a.

Hvis flere elever på sigt skal kunne forblive i den almene undervisning, er det helt afgørende, at der er et krav om, at skolerne skal iværksætte inkluderende

støtteforanstaltninger, gerne større end det vi ser i dag. Rapporten fra juni 2010 »Specialundervisning i folkeskolen - veje til en bedre organisering og styring« viser, at elever der i dag får specialundervisning enten får ganske få timers støtte i tilknytningen til almenundervisningen eller også får de et specialiseret tilbud i enten en specialklasse eller på en specialskole. Meget tyder derfor på, at den forebyggende indsats, der i dag gives, ikke er tilstrækkelig.

Ifølge forslaget vil det fremover være skolelederen der træffer beslutning om, hvorvidt en elev har brug for supplerende undervisning eller anden faglig støtte og omfanget af denne, uden at PPR nødvendigvis inddrages.

For at sikre at alle elever får den supplerende undervisning de har behov for, er det nødvendigt, at det bliver præciseret, at skolelederen ikke må lade økonomiske betragtninger være afgørende i forhold til vurderingen. Det bør ligeledes være et krav, at skolelederen skriftligt til forældrene skal redegøre for, hvad der ligger til grund for beslutningen.

Ifølge gældende bestemmelser kan forældre i dag selv bede PPR om en vurdering af deres barns undervisningsmæssige behov. Det er uklart om forældrene til børn der har behov for supplerende undervisning eller anden faglig støtte, med dette forslag fortsat bevarer denne rettighed.

Foreningen finder det nødvendigt, at forældrene fortsat har denne rettighed, således at forældrene, hvis de ønsker det, kan få en vurdering, rådgivning og vejledning om deres barns undervisningsmæssige behov fra PPR.

Den foreslåede ændring vil stille forældre til børn i indskolingen dårligere i forhold til at klage over afgørelse på afslag på specialundervisning end øvrige forældre. Dermed krænkes en gruppe forældres retssikkerhed.

Derfor vil foreningen anbefale, at den nuværende formulering i § 51, stk. 5 fastholdes.

I bemærkningerne til lovforslaget er det flere steder fremhævet, at forslaget skal medvirke til at færre elever på sigt undervises i specialklasser og specialskoler. Det er foreningens klare opfattelse at dette forslag ikke i sig selv vil medvirke til dette. De børn der i dag modtager undervisning i specialklasser og på specialskoler har stort set alle et dokumenteret behov for specialundervisning eller specialpædagogisk bistand af et omfang på mindst 9 timer, hvilket netop er årsagen til at de er henvist til et tilbud uden for almenundervisningen.

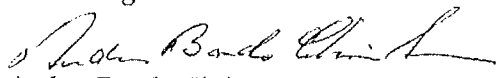
Hvis der på sigt skal udskilles færre elever til specialiserede tilbud kræver det som tidligere omtalt en langt større forebyggende indsats på skolerne og en styrkelse af almenundervisningen.

Det er vigtigt at følge konsekvenserne af denne ændring af loven og for at sikre at udviklingen går i den rigtige retning.

Derfor vil foreningen anbefale, at der i forbindelse med denne lovændring bliver et krav om, at alle skoler en gang om året drøfter og vurderer skolens inklusionsindsats, herunder kvaliteten af de undervisningstilbud, der gives til elever, der tidligere fik specialundervisning.

Foreningen vedlægger Pædagogisk Psykologers Forenings (PPF) bemærkninger til lovudkastet. PPF peger ligeledes på nødvendigheden af, at der i lovgivningen stilles krav til skoler og kommuner, såfremt der skal kunne arbejdes målrettet med øget inklusion på alle skoler i landet.

Med venlig hilsen

Anders Bondo Christensen

Evy Stokholm

Pædagogiske Psykologers Forening

Stockholmsgade 27 - 2100 København Ø

Tlf. 35 25 97 25 - E-mail: ppf@dp.dk

21.december 2011

Ministeriet for Børn og Undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Frederiksholms kanal 26
1220 København K

Att. Svend E. Gertz

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Pædagogiske Psykologers Forening tilslutter sig høringssvaret fra Danmarks Lærereforening. Dette gælder også høringssvaret om ændrede klageregler. Nærværende høringssvar er således at betragte som en faglig uddybning.

Vi deler også alles ønske om at arbejde for en styrkelse af almenundervisningen, således at færre elever udskilles til specialtilbud.

Vi ved fra vores hverdag, at der er mange betingelser, der skal opfyldes for at nærme sig målet om mere inklusion. I vedlagte notater har vi uddybet disse betingelser.

Skolerne og kommunerne er i dag meget forskellige i forhold til at arbejde med inklusion, hvilket også fremgår af alle analyser og statistik for området. I seneste rapport fra KREVI ses, at kommunerne varierer fra 2,5 % til 10,5 % i forhold til at udskille elever fra almenundervisningen. Vi frygter, at denne forskellighed vil blive yderligere udbygget, såfremt der ikke lovgivningsmæssigt stilles klare faglige krav til de kommunale skolevæsener og de enkelte skoler.

Vi ser positivt på den foreslåede ændring af omfanget af specialundervisningsbegrebet. Dog under forudsætning af, at det anerkendes, at elevers behov jo ikke ændres af den grund. Det er derfor vigtigt og nødvendigt, at det af lovgivningen (lov og/eller bekendtgørelse) stilles krav til skoler og kommuner på følgende områder:

1. Skoler skal råde over tilstrækkelige lærerressourcer med de nødvendige specialpædagogiske kompetencer – især i forhold til elever med svære læsevanskeligheder og elever involveret i adfærdsproblematikker (AKT-området).
2. Der skal være et Ressourcecenter på hver skole, og samarbejdet mellem lærere, ressourcelærere, skoleledelse og PPR skal beskrives, således at det sikres, at der kan aftales fagligt holdbare løsninger for elev- og klasseproblematikker som et led i den almene

undervisnings muligheder for at løse inklusionsopgaven. I særlig grad skal Ressourcecentret sikre, at der aftales de nødvendige forebyggende indsatser på de yngste klassetrin.

3. Reglerne for supplerende undervisning skal være et retskrav for de involverede elever, og anvendelsen skal tydeliggøres, eftersom der i henhold til lovforslaget ingen klagemuligheder eksisterer for forældre. I modsat fald vil vi opleve yderligere store forskelligheder mellem skoler og kommuner landet over.
4. Det skal fortsat være muligt for elever, forældre og lærere at inddrage Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, således at problemer kan blive taget op på et tidligt tidspunkt. Lovforslaget giver kun skolelederen denne mulighed.

Jo mere fagligt kvalificeret den enkelte skole kan tage fat på problemerne, jo større mulighed er der for at løse dem på et tidligt tidspunkt som et led i den almene undervisning.

Der er samtidigt brug for, at de specialpædagogiske ressource-lærere og medarbejdere fra PPR med deres ekspertise kan medvirke til at sikre indarbejdelse af faste rutiner og gode arbejdsvaner på de yngste klassetrin.

Det er nødvendigt, at der i lovgivningen stilles disse krav til skolerne, såfremt der skal kunne arbejdes målrettet med øget inklusion på alle skoler i landet.

Som det fremgår af de vedlagte notater, er der en lang række øvrige faglige betingelser, der vil afgøre mulighederne for øget inklusion i praksis.

Der er brug for, at lovgivningen kommer til at udgøre et sikkert udgangspunkt for arbejdet med inklusion. Det vil være meget uheldigt, hvis elever risikerer ikke at blive hjulpet, før deres vanskeligheder er blevet så store, at de bliver omfattet af det nye specialundervisningsbegreb. Det vil også være uværdigt, hvis vi skulle risikere, at elevers vanskeligheder bliver pustet kunstigt op for at sikre dem den fornødne hjælp.

Med venlig hilsen

Bjarne Nielsen
Formand
Pædagogiske Psykologers Forening
bjnielsen@mail.tele.dk

Betingelser/konsekvenser for ændring af specialundervisningsbegrebet - herunder efterspørgselsstyret PPR

I aftalen mellem regeringen og KL om kommunernes økonomi indgår bl.a. to forslag:

1. Loven ændres, så specialundervisning afgrænses til støtte i mindst 12 ugentlige undervisningstimer samt undervisning i specialklasser og specialskoler.
2. Kommunerne gør Pædagogisk Psykologisk Rådgivning mere efterspørgselsstyret.

Begge forslag indgår i en samlet gruppe af forslag, der tager sigte på øget inklusion gennem styrkelse af almenundervisningen. Færre elever i specialforanstaltninger skal muliggøre overførsel af ressourcer fra specialområdet med færre elever segregeret til specialforanstaltninger.

Stort set alle deler dette mål. Hvordan opnås det i praksis? Her skal primært fokuseres på konsekvenser af de to ovennævnte forslag til lovændringer.

Specialundervisningsbegrebets nuværende placering i folkeskoleloven udgør en retssikkerhed for elever og forældre til at modtage den fornødne specialpædagogiske bistand på grundlag af og med inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning. Selv om denne ret fjernes gennem ændret lovgivning, så ændres elevernes behov sig ikke som følge af lovændringen.

Erfaringsmæssigt får 15-20 % af eleverne behov for særlig sagkyndig hjælp på et tidspunkt i skoleforløbet – ofte i forbindelse med midlertidige vanskeligheder. Dette varetages bl.a. af lærere med særlige specialpædagogiske kompetencer med bistand fra PPR. Hjælpes eleverne ikke tidligt i forløbet, vil der være risiko for, at problemerne vokser. Disse elevers retssikkerhed er i dag knyttet til gældende regler om specialpædagogisk bistand.

Kommunerne og skolerne er i dag meget forskelligt udviklet i forhold til at leve op til lovgivningens krav. Såfremt det fremover alene overlades til den enkelte skoleleder og kommune at tilgodese alle elevers behov uden lovregler herom, vil der være betydelig risiko for, at svage elever ikke vil få den fornødne hjælp og grunden vil være lagt til en endnu højere grad af udskillelse af elever til specialforanstaltninger.

Tanken om at gøre PPR mere efterspørgselsstyret i forhold til skolens behov hviler på en opfattelse af PPR, som ikke er i overensstemmelse med lovgivningen. Synspunktet hænger primært sammen med PPRs rolle ved visitation af elever til specialforanstaltninger, men det er kun 'en af PPRs opgaver. Det har siden 1971 været tydeliggjort i skiftende specialundervisningsregler, at PPRs anden store opgave er at arbejde for at undgå, at elever henvises til specialundervisning. Der kan være behov for at tydeliggøre dette endnu mere i lovgivningen. Herudover betjener PPR hele småbørnsområdet. Hvordan skulle de enkelte skoleledere kunne hyre deres egen PPR? PPR er tværfagligt system med mange kompetencer fordelt på de forskellige medarbejdere. PPR er ikke kun skolens. PPR er børnenes, forældrenes, pædagogernes, lærernes, ledernes, den kommunale ledelses og den politiske ledelses rådgivningssystem. PPR skal sikre tillid fra alle parter i sin rådgivningsvirksomhed.

Betingelser/konsekvenser for ændring af specialundervisningsbegrebet- herunder efterspørgselsstyret PPR

Specialpædagogiske ressourcer og kompetencer	Der vil være behov for at sikre lovgivningsmæssigt, at skolerne og kommunerne skal råde over specialpædagogiske ressourcer og kompetencer på de kendte specialområder som læsning, AKT, tale- og høre samt i forbindelse med elever, der lærer langsommere (jfr. Rejseholdet anbefaling 6).
Ressourcecentre på skolerne	Det skal tydeliggøres i lovgivningen, at skolerne skal opbygge ressourcecentre bestående af medarbejdere med de nævnte specialpædagogiske kompetencer med deltagelse af skoleledelse og PPR. Skolepsykologen indgår fast i ressourcecentret og fungerer som konsulent i forhold til skolens leder og lærere (Rejseholdet anbefaling 6 og 7).
Strategisk uddannelse af ressourcepersoner	Kommuner og skoler skal satse strategisk og uddanne særlige ressourcepersoner, bl.a. inden for det specialpædagogiske område. (Rejseholdet anbefaling 1).
Lærernes kompetencer skal styrkes	Læreruddannelsen skal styrkes. Mere strategisk efteruddannelse og kompetenceudvikling på skolerne – mindst 4-6 % af den samlede arbejdstid (Rejseholdet anbefaling 1).
Hæv kompetencen hos skoleledere og skolechefer	Skolelederes og skolechefers kompetence skal forbedres gennem særlig skolerettet og forskningsbaseret lederuddannelse, der bl.a. omfatter analyse og udvikling af skolens didaktiske og pædagogiske niveau (Rejseholdet anbefaling 2).
Styrket forskning i skoleudvikling	De etableres et sektorforskningsinstitut for skoleudvikling, og der afsættes penge til forskning i læring og undervisning (Rejseholdet anbefaling 3).
PPRs rådgivning	Børn, unge, forældre, lærere m.fl. skal fortsat kunne henvende sig direkte til PPR med anmodning om rådgivning i konkrete sager. Forældre og skole skal fortsat kunne kræve indstilling til PPR i forhold til et konkret barn. Begge dele må sikres lovgivningsmæssigt.
PPR som kommunalt rådgivningssystem	Det skal lovgivningsmæssigt sikres, at PPR fagligt kan tilvejebringe grundlaget for, at alle elever modtager den relevante undervisning – herunder varetage de nødvendige tværfaglige samarbejds- og koordineringsopgaver bl.a. i forhold til socialforvaltning, sundhedstjenesten og det psykiatriske system for hele aldersområdet 0-18 år. PPRs opgaver kan ikke splittes op i efterspørgsel fra de enkelte skoleledere
Cand.pæd.psyk.skal genetableres	Der bør genetableres en cand. pæd.psyk.uddannelse. (Rejseholdet anbefaling 1).

Betingelser for, at flere elever fastholdes i almenklassen

v. Bjarne Nielsen, formand for Pædagogiske Psykologers Forening

Baggrund:

Der udskilles 5,6 % af folkeskolens elever til specialklasser og specialskoler. Det koster ca. 13 milliarder kroner svarende til næsten 30 % af folkeskolens udgifter. Samtidig er der for lidt forskning og viden om effektiviteten og nytteværdien af specialforanstaltningerne.

De 5,6 % dækker over en stor kommunal variation – formentligt fra ca. 3 % til ca. 9 %. Muligheder og behov for ændringer vil derfor være forskellige fra kommune til kommune.

Der er blandt alle aktører om skolen generel opbakning til, at der er behov for at styrke almenundervisningen og søge at arbejde for, at færre elever udskilles til specialforanstaltninger.

Det er især inden for adfærdsområdet, at der vil kunne arbejdes for, at flere elever forbliver i den almindelige klasse med den fornødne støtte, inkl. elever med børnepsykiatriske diagnoser. Herudover vil nogle af folkeskolens ”tunge” elever under de rette støttevilkår også kunne forblive i den almindelige klasse i stedet for henvisning til specialklasse. Mulighederne for dette vil variere fra kommune til kommune.

Hvordan sikres dette i praksis?

I disse år gennemfører de fleste kommuner besparelser og organisatoriske ændringer af skolevæsenet, der ikke bare vanskeliggør den ønskede proces, men desværre med høj grad af sandsynlighed vil indebære, at flere elever inden for adfærdsområdet må forlade den almindelige klasse. Disse elever kræver bl.a. en kendt struktur, høj grad af forudsigelighed og tillidsfulde relationer til få lærere og klassekammerater. Der er en række udviklingstendenser i skolen, der giver store vanskeligheder for disse elever – herunder de mange radikale ændringer af skolestrukturen, der medfører unødige skoleskift og dermed nye lærere og kammerater samt nye fysiske rammer.

Hvis målsætningen om, at færre elever skal henvises til specialklasse og –skole skal forfølges, så er det nødvendigt at have overblik over de sammenhænge, der eksisterer, og de betingelser, der skal opfyldes for at nå dette mål, bl.a. ved hjælp af tilgængelig forskning.

Det vil kun kunne opnås ved at tilrettelægge en fremtidig proces, hvor der gradvist hvert skoleår visiteres færre elever væk fra den almindelige klasse. Samtidig må der investeres uddannelsesmæssigt i udvikling af de nødvendige lærerkompetencer samt kompetencer hos skoleledere og PPR. Der er brug for en massiv uddannelsesindsats for at sikre en fortsat fagligt kvalificeret indsats af den involverede elevgruppe inden for almenundervisningens rammer.

Nogle af de væsentligste betingelser er i meget kortfattet form indsat i efterfølgende skema.

Sammenhænge og betingelser for at færre elever udskilles til specialklasser og –skoler

<p>Rammefaktorer - fastsættes typisk af kommunen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rimelig klassekvotient (højest 24) - tilstrækkeligt antal timer (mindst det vejledende timetal) - tilstrækkeligt antal timer til specialpædagogisk bistand på skolen (AKT, læsning og ”tunge elever”)
<p>Kompetencer hos lærerne - besluttet af kommune og skole <i>Der er behov for en massiv national efteruddannelsesplan, der også omfatter grunduddannelsen</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Etablere positive relationer til den enkelte elev - Til at lede klassen som en synlig leder og etablere regler og rutiner - Didaktisk kompetence i forhold til undervisningen – såvel generelt som i de enkelte fag
<p>Øvrige kompetenceområder - besluttet primært på skolen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - skolelederens kompetence til at skabe et engageret og udviklingsorienteret skolemiljø - lærernes kompetence, holdning og vilje til at løse opgaverne - kompetence hos de lærere, der varetager opgaver i forbindelse med læsning, AKT og elever med et lavt funktionsniveau
<p>Skolens og skolevæsenets organisation: <i>Forskning viser, at hyppig anvendelse af omgruppering af elever, skift af den kendte klasse- og læregruppe samt hyppig anvendelse af individualiserede arbejds måder medfører mere problemadfærd.</i></p>	<p><u>Problemområder:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Afdelingsopdelte skoler (indskoling, mellemtrin og udskoling) - Fødeskoler og overbygningsskoler - Holddeling - Rullende skolestart - Hyppig anvendelse af individualiserede arbejds måder
<p>Ledelse og styring <i>Kan kun løses med baggrund i en faglig kommunal styring med accept fra de involverede ledere af et fælles ansvar for opgaveløsningen. Behov for nationale krav til kvaliteten i PPR.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Selvstændig tværfagligt bemandet PPR-enhed, der kan sikre den fornødne balance mellem fagligheden i forhold til det enkelte barn og den kommunale virkelighed – herunder være faglig garant for kommunens udvikling af de nødvendige specialforanstaltninger og -kompetencer på kommune- og skoleniveau. - Tæt samspil mellem skolechef, PPR-chef og skolelederne i et fælles ansvar for at løse opgaven.
<p>Andet, bl.a.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - hensigtsmæssige samarbejdsprocedurer på skoleniveau med inddragelse af PPR og andre relevante fagpersoner i forbindelse med at finde løsninger på vanskelige undervisningsopgaver

Litteratur:

Gustafsson, Jan-Eric og Myrberg, Eva. 2002: *Ekonomiska resursers betydelse för pedagogiska resultat*. Skolverket.

Nordahl, T., Mausehagen, S. Og Kostøl, A. 2009. *Skoler med liten og stor forekomst av atferdsproblemer*. Høgskolen i Hedmark. Rapport nr. 3.

Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Stockholm 2009. Skolverket

PPF-notat 3

december 2011

Specialpædagogiske støtteformer i sammenhæng med almenundervisningen - set i lyset af et ændret specialundervisningsbegreb

Der er forslag om, at specialundervisningsbegrebet ændres til kun at omfatte undervisning i specialklasse og specialskole samt støtte i mindst 12 ugentlige lektioner.

Forslaget skal ses i lyset af et ønske om, at færre elever henvises til specialklasser og –skoler. Der er enighed om, at forudsætningen for dette vil kræve en udvikling af undervisningen i den almene klasse. Betingelserne for dette er beskrevet i PPF-notat 1 og 2.

Ændring af specialundervisningsbegrebet ændrer ikke på de aktuelle behov for at give en relevant undervisning til elever med særlige behov og elever i vanskeligheder i skolesituationen.

De hidtil gældende regler for folkeskolens specialundervisning har udgjort en retssikkerhed for disse elever. Det er nødvendigt at definere og beskrive de specialpædagogiske støtteformer, der fortsat vil være behov for i tilknytning til den almindelige undervisning, selv om disse støtteformer ikke skal være omfattet af et eventuelt nyt og mere snævert specialundervisningsbegreb.

Opkvalificering af den almindelige undervisning sker bl.a. gennem kompetenceudvikling for alle lærere, rimelige klassekvotienter, tilstrækkelige undervisningstimer, tilstrækkelige timer til særlig støtte på den enkelte skole og tilstrækkelige ressourcer til efteruddannelse. Disse betingelser vil være nødvendige, men ikke tilstrækkelige forudsætninger for at arbejde for, at færre elever udskilles til specialforansaltninger.

Ovenfor er der brug for, at den enkelte skole råder over specialpædagogisk ekspertise samt hensigtsmæssige samarbejdsstrukturer og procedurer, der kan sikre, at lærerne i den almene undervisning får opbakning fra kolleger med de nødvendige specialpædagogiske kompetencer inden for de vigtigste områder som læsning, adfærd (AKT) og i forbindelse med undervisning af elever med omfattende skolevanskeligheder.

Skolens specialpædagogiske ressourcelærere skal være let tilgængelige for lærerne i den almene undervisning. Tilsvarende skal rådgivning og supervision fra PPR kunne indgå som et led i samarbejdet mellem PPR og skolen og de enkelte lærerteam.

Der skal være aftalt hensigtsmæssige procedurer, der kan sikre prioritering og en målrettet og intensiv indsats. Ressourcernes anvendelse skal styres fra et resourcecenter med deltagelse af skoleleder, lærere og PPR.

Der må samtidig være aftalt regelmæssige klassescreeninger på såvel læse- som trivselsområdet. Klasseresultaterne drøftes på møder med de involverede lærere sammen med resourcepersoner fra det pågældende specialeområde og PPR. Her får klassens lærere mulighed for løbende at følge klassens udvikling og lave aftaler om relevante forebyggende initiativer i undervisningen.

I efterfølgende skema er vist skolens nødvendige specialpædagogiske støtte- og indsatsformer i tilknytning til den almindelige undervisning

Nødvendige specialpædagogiske indsatsformer på skolen:

Specialpædagogiske ressourcer	Skolen skal råde over et tilstrækkeligt antal timer fordelt på lærere, der fleksibelt kan indgå i skiftende planlægning hen over skoleåret i forhold til såvel enkeltelever som hold og hele klassen.
Specialpædagogiske kompetencer	Lærerne skal sammen dække de nødvendige specialpædagogiske kompetenceområder som læsning, matematik, adfærd (AKT) og i forhold til folkeskolens ”tungere” elever. Lærerne skal herudover være dygtige til kollegarådgivning og generelt være accepteret af disse til denne funktion.
Samarbejds- og planlægningsstruktur/ Ressourcecenter	Skolens specialpædagogiske ressourcer skal styres og prioriteres ud fra skolens helhedsbehov i et styrings- og planlægningsorgan, der bl.a. omfatter skolelederen, repræsentanter for lærerne samt PPR. Ressourcecentret står til rådighed som fagligt sparringsorgan for problemstillinger fra det enkelte lærerteam.
Teamsamarbejdet inden for de specialpædagogiske støtteformer	Lærerne, der varetager specialpædagogiske støtteindsats, samarbejder i et tæt lærerteamsamarbejde sammen med PPR. På regelmæssige møder drøftes og aftales indsats i forhold til skolens mange vanskelige undervisningsopgaver.
AKT -vejledning (Adfærd, Kontakt og Trivsel)	Der skal lægges vægt på den forebyggende trivselsindsats i de små klasser med udvikling af gode sociale arbejdsvaner og rutiner. Der skal arbejdes med udvikling af sociale kompetencer på individ- og klasseniveau. AKT-vejlederne skal kunne medvirke til at udvikle struktur og klasseledelse i klassen, samt at enkeltelever i store vanskeligheder sikres et tillidsfuldt og stabilt sikkerhedsnet på skolen.
Læsevanskeligheder	På de yngste klassetrin skal det sikres, at flest mulige hurtigst muligt kommer i gang med læseprocessen. Elever med massive og vedvarende læsevanskeligheder skal sikres velkvalificeret undervisning i hele skoleforløbet med indbygning af relevante kursusforløb. Læseudviklingen skal fortsat udvikles på de ældre klassetrin og i den faglige læsning.
Elever med omfattende skolevanskeligheder	Der er elever, der har brug for forskellige typer af specialpædagogisk hjælp gennem hele skoleforløbet for at undgå at blive udskilt til specialklasse.
Screeninger på læse- og trivselsområdet	Regelmæssige klassescreeninger på læse- og trivselsområdet skal sikre mulighed for at foregribe mulige problemer i klassen på et tidligt tidspunkt.
PPR	Medarbejdere fra PPR skal i tæt samarbejde med skolens specialpædagogiske resourcepersoner indgå i skolens samlede arbejde med udvikling af almenundervisningen.

Bjarne Nielsen

København, den 4. januar. 2012

Ministeriet for børn og undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Afdeling for almene uddannelser
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Att.: Specialkonsulent Svend Erik Gertz

Fremsendt som e-post (med angivelse af " Høring vedrørende tilpasning af klagereglerne til en mere inkluderende folkeskole" i emnefeltet) til følgende e-mailadresse:

Svend.E.Gertz@udst.dk

Ministeriets reference: 076.81J.261

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Indledning

Foreningen takker for høringen.

De foreslåede ændringer har som hovedsigte at indføre en ny afgrænsning af specialundervisningen m.v. således, at denne alene omfatter støtte til børn i specialklasser og specialskoler samt støtte til børn, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer (12 lektioner) ugentligt. Endvidere foreslås i forlængelse heraf ændringer i adgangen til at indbringe klager for Klagenævnet, hvilket foreningen har forholdt sig til i et særskilt høringssvar. Lovændringerne vedrører et område af folkeskolens virksomhed, som i særlig grad også er knyttet til privatskolernes tilsvarende, jf. gældende lov på området, herunder specialundervisningsbekendtgørelsen. Det fremgår tillige af bemærkningerne (afsnit 2.1.2), at..

folkeskolens specialundervisning har afledte konsekvenser for specialundervisningen på frie grundskoler og frie kostskoler... (De private grundskoler m.v.)... "har således efter gældende ret parallelle definitioner af, hvad der er specialundervisning, som den der findes i folkeskolelovens § 3, stk. 2. Sammenhængen mellem definitionerne bestyrkes yderligere af, at der for så vidt angår de undervisningspligtige elever i overensstemmelse med grundlovens § 76 i de to nævnte love for frie grundskoler og frie kostskoler er fastsat bestemmelser om, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen".

Og videre:

Den foreslåede afgrænsning af folkeskolens specialundervisning vil således med ikrafttrædelsen og med virkning fra samme tidspunkt, som denne lov ændres, som en følgevirkning ændre definitionen af specialundervisning for frie grundskoler og frie kostskoler. Som konsekvens heraf kan puljen til specialundervisning, jf. § 11, stk. 1, nr. 1, litra a, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 755 af 24. juni 2010, efter dette tidspunkt alene fordeles i henhold til den nye definition af specialundervisning.

Høringssvaret vil derfor falde i to dele:

A. Generelle bemærkninger til forslaget &

B. Konsekvenser i forholdet til privatskolernes specialundervisning, tilskuddet hertil m.v.

A. Generelle bemærkninger

Almindeligvis er det foreningens opfattelse, at vi ikke skal blande os direkte i folkeskolens forhold. De frie skoler skal i så høj grad som muligt selv kunne tilrettelægge deres pædagogiske virksomhed (uden indblanding). Tilsvarende skal folkeskolen have den samme "frihed". Da netop dette lovforslag må formodes at have en meget stærk "afsmitning" på de frie skolers virksomhed, vil vi imidlertid her forholde os til det på en mere direkte og vurderende måde end sædvanlig. Vi vil samtidig indtrængende anmode om, at de bebudede efterfølgende ændringer i friskoleloven ikke indskrænker de frie skolers muligheder for at kunne udgøre et alternativ til folkeskolen – også mht. specialundervisningen. Dette kan bl.a. opnås ved at tillade og tildele en passende finansiering/tilskudsdækning af specialklasseundervisning (som et alternativ til den "tilsvarende" på folkeskoleområdet).

Det konstateres i bemærkningerne, at udgifterne (ca. 13 mia. kr./år) til specialundervisningen udgør ca. 30 % af de samlede årlige udgifter på folkeskoleområdet. Heraf anvendes ca. 80 % (7,9 mia. kr.) til specialklasser mv. Regeringen lægger nu gennem en ny afgrænsning op til, at en stigende andel af bevillingen i stedet bruges i/på normalklassen. Med andre ord henvises der til, at denne særlige aktivitet – specialundervisningen - har udhulet mulighederne for at sikre det generelle – den almindelig undervisning – et passende tilskud. Samtidig er det hensigten at undgå segregeringen og i stedet fremme 'inklusionen'. Det bedrages, at der ikke er tale om en "spareøvelse". Hensigten er ganske vist at nedsætte den andel af ressourcerne, der anvendes til specialundervisning, men provenuet skal bruges til at styrke den almindelige undervisning. Denne generelle målsætning kan vi have meget forståelse for, og vi anerkender, at den aktuelle forskning på området indikerer en løsning, som den foreslåede.

Afgrænsningen (ift. bekendtgørelsens 'specialundervisningsformer' og 'de 12 ugentlige lektioner') vil ikke i alle tilfælde være helt enkel. Men vi har forståelse for kommunernes ønske om en større fleksibilitet i tilrettelæggelsen af tilbuddet for den enkelte elev og for området. Det er afgørende, at skolelederen fortsat har en afgørende kompetence ved beslutningen om tiltag, omfang m.v. Det er vores opfattelse, at der herved sikres de bedste betingelser for (som det hedder i bemærkningerne i afsnit 2.1.2) at...

- understøtte, at elevers udvikling og læring i videst mulig omfang finder sted i den almindelige undervisning

- og at sikre flere metoder/veje som

- undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning. Der kan også efter kommunens afgørelse anvendes tolærerordninger og undervisningsassistenter, som både kan hjælpe den enkelte elev og klassen som helhed. Der kan desuden efter kommunens afgørelse gives personlig assistance til eleven med henblik på at hjælpe eleven til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen, fx i form af hjælp til elever med fysiske handicap, hvor eleven har brug for en personlig hjælper i diverse praktiske situationer.

Vi vil bl.a. med henvisning til den aktuelle forskning og til forholdene i andre lande, som vi normalt sammenligner os med, udtrykke vores enighed med de i bemærkningerne anførte metoder og ordninger og intenderer på tilsvarende vis at kunne anvende tolærerordninger og undervisningsassistenter/skoleassistenter, som både kan hjælpe den enkelte elev og klassen som helhed.

B. Konsekvenser i forholdet til privatskolernes specialundervisning, tilskuddet hertil m.v.

På de frie skolers område er der i den gældende lovgivning ikke mulighed for at tilbyde eleven specialklasse- eller skoleundervisning. Ved siden af den almindelige specialundervisning kan skolerne tilbyde såkaldt "enkeltintegreret" specialundervisning. Det må forudses, at de ovenfor omtalte afgrænsningsproblematikker *ikke* vil være mindre for de frie skoler. Specialundervisningens omfang i øvrigt formodes aktuelt at være af nogenlunde samme omfang som i folkeskolen. Langt de fleste (specialundervisnings-) elever modtager – ligesom i folkeskolen – mindre end 7 timer ugentligt. Det vil – ligesom i folkeskolen – være af afgørende betydning, at den enkelte skole/institution – svarende til i folkeskolen: leder/kommune-niveau – tildeles den størst mulige fleksibilitet/frihed i forbindelse med tilrettelæggelse og tilpasning af støtten til de enkelte elever med særlige behov.

Som nævnt i indledningen med henvisning til bemærkningerne (afsnit 2.1.2) er ministeriet opmærksom på fordelings- og afgrænsningsproblematikkerne i forhold til de frie skoler. Specifikt anføres, at puljen til specialundervisning på de frie grundskoler fra næste skoleår alene vil kunne fordeles i henhold til den nye definition af specialundervisning/afgrænsningen. Dette vil i praksis være umuligt at gennemføre, idet ansøgningsrunden for næste skoleår allerede er i gang. Vi har forstået, at det ikke er hensigten at ændre på proceduren for ansøgning om specialundervisningstilskud m.v. før tidligst fra skoleåret 2013/14. Det vil da også være mere hensigtsmæssigt at lade disse fordelings- og afgrænsningsproblematikker m.v. indgå i det udvalgsarbejde, som de frie grundskoler er blevet stillet i udsigt i forbindelse med, at regeringen som nævnt forventer at fremlægge et lovforslag i folketingssamlingen 2012-13 med henblik på en omlægning af de tilskudsmæssige forhold i forbindelse med specialundervisningen på de frie skoler

Udvalgsarbejdet vil i øvrigt i vores opfattelse skulle forholde sig til, at de frie grundskoler fortsat på rimelige og sammenlignelige vilkår skal kunne tilbyde støtteberettigede elever en undervisning, som i omfang og kvalitet matcher folkeskolens. Det er i den forbindelse nødvendigt at inddrage den særlige udfordring (der vanskeliggør sammenligningen mellem de to skoleformer), at de frie skoler ikke i dag må tilbyde specialklasse- eller skoletilbud. Det er vores forventning, at udvalgets anbefalinger i forlængelse af de nødvendige analyser og udredninger vil medføre en lovgivning, der kan sikre, at de frie skoler fortsat kan leve op til skoleformens forpligtelser og elevers og forældres (samfundets) forventninger og således, at diversiteten og en rimelig fordeling ift. den enkelte elev og skole sikres samtidig med, at paralleliteten med folkeskolen er reel og åbenbar.

Med venlig hilsen
p.f.v.

Kurt Ernst
Formand

Ebbe Forsberg
Sekretariatsleder

Ministeriet for børn og Undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Hørings svar på høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

DA har modtaget høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning).

4. januar 2012
BTF

DA har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Dok ID: 14191

Med venlig hilsen
DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Berit Toft Fihl', written in a cursive style.

Berit Toft Fihl

Undervisningsministeriet
Afdelingen for almene uddannelser
Frederiksholms kanal 26
1220 København K.

Friskolernes Kontor

Prices Havevej 11
5600 Faaborg

Telefon 62 61 30 13
Telefax 62 61 39 11

df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

Giro 828-2218
CVR nr. 46675118

Dato: 22.12.2011

Journal: 813/1

att. Specialkonsulent Svend Erik Gertz

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Dansk Friskoleforening skal takke for lejligheden til at udtale sig om det foreliggende udkast til lov, som også indebærer konsekvenser for skoler under lov om friskoler og private grundskoler. Vi vil i høringssvaret koncentrere os om de særlige konsekvenser, som lovforslaget kan få for de frie grundskoler.

En uklar ikrafttrædelsesbestemmelse

Det fremgår af lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 2.1.2., at den foreslåede afgrænsning af folkeskolens specialundervisning skal træde i kraft med virkning fra samme tidspunkt i folkeskole og frie grundskoler m.v. For frie grundskolers vedkommende skal der således alene fordeles statstilskud i henhold til den nye definition af specialundervisning fra skoleåret 2012/13, selv om de afsatte midler til specialundervisning på Finanslov 2012 er afsat på baggrund af de hidtidige regler. Dette forekommer helt utilstedeligt, eftersom skolerne skal søge specialundervisningstilskud i Uddannelsesstyrelsen senest den 1. februar og har arbejdet med indstilling og planlægning før lovforslagets fremsættelse. I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser (til § 2) foreslås det, at folkeskoleelever visiteret frem til den 31. marts 2012 skal kunne bevare den specialpædagogiske bistand i skoleåret 2012/13. Vi må forvente, at der tages lignende hensyn til de frie grundskoler, hvilket med baggrund i denne skoleforms regelsæt må indebære, at de hidtidige regler kan videreføres i skoleåret 2012/13. Dette forekommer også logisk i forhold til, at den fornødne ændring af friskoleloven først vil blive fremsat i folketingssamlingen 2012/13.

Generelle bemærkninger til konsekvenser for frie grundskoler

Den ændrede definition og afgrænsning af specialundervisning ændrer ikke på kommunernes ansvar for at give alle elever i folkeskolen en fyldestgørende undervisning, hvad enten disse har modtaget undervisning efter hidtidige regler om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand eller har andet behov for et differentieret tilbud. Lovændringen gennemføres med et håb om at få frigjort ressourcer, som bl.a. kan styrke den almindelige undervisning i folkeskolen. I denne sammenhæng vil økonomien blive vurderet ud fra en kommunal helhedsbetragtning og ikke nødvendigvis ud fra udgiftsneutralitet på den enkelte

skole. På dette felt adskiller situationen sig ved en vurdering af forholdene på de forholdsvis mindre selvejende institutioner og de i denne sammenhæng meget større kommuner. Inden for en kommune kan behovet for supplerende og differentierende undervisning variere fra skole til skole, men kommuner har mulighed for at udligne den økonomiske virkning af en skæv fordeling. Denne mulighed eksisterer ikke på frie grundskoler, hvor elever med behov for særlig indsats i høj grad fordeler sig forskelligt afhængig af skolestørrelse, geografisk placering og social sammensætning. De frie grundskoler oplever således et meget forskelligt behov for en særlig indsats, hvilket også afspejles i de hidtidige ansøgninger til de skiftende instanser, der har varetaget opgaven i Undervisningsministeriet. Gennem de hidtidige tilskudsregler har skoleformen solidarisk forsøgt at skabe sammenhæng mellem behov og økonomisk tildeling. Efter omlægningen af specialundervisningsudgifterne mellem amter og kommuner med ændrede visitationsregler har Undervisningsministeriets tildeling af ekstra specialundervisningsmidler i stigende grad rettet sig mod de elever, der har været visiteret til flest timer, og det må konstateres, at mange skoler har haft svært ved at gennemføre en hensigtsmæssig undervisning af den gruppe elever, der indtil videre har skullet modtage „almindelig specialundervisning“. Når denne gruppe fremadrettet vil vokse som følge af den nye grænse for at modtage tilskud, vil især de mindre skoler med en forholdsmæssig høj andel af støttekrævende elever stå i en situation, hvor de af økonomiske grunde tvinges til at begrænse optaget af elever, der ikke kan indstilles til specialundervisning i mindst 9 undervisningstimer (12 normalektioner).

Konsekvensændringer af friskoleloven

Konsekvenserne for frie grundskoler kan ikke vurderes præcist, da vi ikke har kendskab til antallet af elever, der vil kunne defineres som specialundervisningskrævende efter den ændrede definition. Det er stillet i udsigt, at omlægningen på frie grundskolers område vil indgå i et udvalgsarbejde, hvor skoleforeningerne vil blive inddraget. Vi forventer, at dette udvalgsarbejde vil inddrage skoleformens særlige udfordringer, så de frie grundskoler ikke skal følge folkeskolebestemmelser, som vil kunne få utilsigtede følger i strid med intentionerne bag ændringen af folkeskoleloven. Dette bør indføres i bemærkningerne til dette lovforslag.

For Dansk Friskoleforening er det afgørende, at ændringer af friskoleloven ikke forhindrer de frie grundskolers muligheder for at være et alternativ til folkeskolen, og denne forudsætning må også gøres gældende på specialundervisningsområdet.

Med venlig hilsen
p.f.v.

Ebbe Lilliendal,
landsformand

Cecil Christensen,
kontorleder

Ministeriet for Børn og Undervisning
Att.: Svend Erik Gertz
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Organisation for erhvervslivet
Confederation of Danish Industry

Høringssvar på høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

DI takker for muligheden for at kommentere "Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen".

DI tilslutter sig behovet for øget inklusion fra specialundervisning til almenundervisningen. DI finder det afgørende, at inklusion sker med et fagligt mål og ikke som en spareøvelse.

Derfor finder DI, at det er afgørende, som det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at der som opfølgning på inklusionen anvendes undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning.

Af bemærkningerne fremgår det endvidere, at der også efter kommunens afgørelse kan anvendes tolærerordninger og undervisningsassistenter, som både kan hjælpe den enkelte elev og klassen som helhed.

DI mener, det er afgørende, at sådanne ekstra ressourcer bruges mest hensigtsmæssigt. Meget forskning bekræfter, at der er gode resultater med undervisningspædagoger i skolen, bl.a. fordi pædagogen ikke er snævert bundet til fagundervisning, men kommer med en anden faglighed, der bl.a. kan bidrage til motivation af eleverne. Derimod er der flere eksempler på, at det er vanskeligt for to lærere at gennemføre undervisningen, bl.a. fordi det kan føre til konkurrence om klasseledelsen.

Forskningspolitisk chef
Charlotte Rønhof

Konsulent
Mads Eriksen

Postadresse/Postal address

1787 København V (+45) 3377 3377 di@di.dk
Danmark di.dk

Besøgsadresser/Visiting addresses

Hannemanns Allé 25 Sundkrogskaj 20
København S København Ø

Den 05-01-2012

J.nr. 3.4.28.1

Uddannelsesstyrelsen
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Høringssvar til to udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning samt tilpasning af klagereglerne til en mere inkluderende folkeskole)

Dansk Psykolog Forening har modtaget de to ovennævnte forslag til ændringer af folkeskoleloven med anmodning om eventuelle bemærkninger senest 5. januar 2012.

Foreningen ser positivt på formålet med forslagene – at fremme inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning samt, at give kommunerne og skolerne friere rammer til at tilrettelægge indsatsen i forhold til disse elever.

Om PPR's rolle og virksomhed

Deregulering af specialundervisningsområdet for at fremme inklusion af elever med særlige behov er på den ene side en god idé. På den anden side forudsætter det, at kommunerne og skolerne i tilstrækkelig grad inddrager PPR's fagfolk, herunder psykologerne, idet inklusionsindsatsen i høj grad stiller krav om bidrag fra specialviden om børns problemer samt om hvilke indsatser i den almindelige undervisning, der kan give den rette støtte.

Dansk Psykolog Forening er betænkelig ved forslaget om at ophæve lovens § 12, stk. 2, 2. og 3. pkt., og dermed ophæve inddragelsen af pædagogisk-psykologisk rådgivning i forbindelse med specialundervisning. Vi har forståelse for et ønske om ændringen, idet vi opfatter forslaget således, at nævnte sætninger i § 12 ikke længere er dækkende for PPR's virksomhed. Vi vil derfor foreslå, at der i lovgivningen indføres mere tidssvarende bestemmelser om inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning, der kan fremme øget inklusion og forebyggelse af problemer hos eleverne.

Overordnet set finder foreningen det problematisk, at pædagogisk-psykologisk rådgivning lovgivningsmæssigt alene er hægtet på specialundervisningsbegrebet, og at det dermed fremstår som om, PPR alene skal beskæftige sig med vurderinger af, om der bør iværksættes specialundervisningsforanstaltninger eller ej ift. elever med problemer. Det er utidssvarende.

Der bør i lovgivningen præciseres, at PPR's virksomhed også omfatter meget andet end at tage stilling til specialundervisningsbehov. I den kommunale praksis varetager PPR en lang række opgaver knyttet til eksempelvis udrednings- og intervention, generel rådgivning af skoler, lærere, forældre

og pædagogisk tilrettelæggelse af undervisningen i den almindelige klasse for at forebygge udskillelse til specialundervisning. Psykologer, talepædagoger og konsulenter fra PPR deltager således allerede i dag i inklusionsarbejdet i folkeskolen. Denne indsats bør forpligtes gennem lovgivningen for at styrke inklusionsarbejdet.

Det er ønskværdigt med afspecialisering forstået på den måde, at færre børn udskilles til specialundervisning. Men det stiller øgede krav til anvendelse af specialviden at kunne holde børn med problemer i den almindelige undervisning. Hvis der i inklusionsarbejdet ikke sættes ind med øget anvendelse af specialviden, risikerer man at ende i en faldgrube. En afgørende forudsætning for et godt inklusionsarbejde i kommunerne er, at skolerne kan trække på PPR's faglige specialviden om de behov for særlige tiltag, som et barn i en almindelig skoleklasse med f.eks. opmærksomhedsforstyrrelser, socialkognitive problemer, angst eller faglige indlæringsproblemer kræver.

For at fremme inklusionen af elever med særlige behov i den almindelige undervisning skal foreningen foreslå, at der i loven indskrives, at skolelederen har pligt til at inddrage sagkundskab fra PPR i fornødent omfang i arbejdet med at vurdere og intervenere i forhold til den enkelte elevs eller grupper af elevers vanskeligheder og særlige behov.

Reduceret anvendelse af PPR

Vi ser lovforslagene som en yderligere reduktion af anvendelse af PPR ift. elevernes problemer. Det finder vi meget uheldigt. I stedet skulle man hellere se PPR som et vigtigt aktiv i at fremme inklusionen gennem psykologernes muligheder for at undersøge og intervenere ift. børnenes problemer, uden at det alene handler om at tage stilling til et eventuelt specialundervisningsbehov.

Vi vil gerne henlede opmærksomheden på, hvordan man i regi af Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse og Social- og Integrationsministeriets ser på PPR's rolle og indsatsmuligheder. Af Sundhedsstyrelsens seneste rapport om udviklingen i den børne- og ungdomspsykiatriske virksomhed fra 2011, som Social- og Integrationsministeriet også har bidraget til, fremgår bl.a. side 64, at PPR i de seneste fem år har oplevet en stigning i antallet af psykologfaglige udredninger. Længere nede fremgår, at der har været et stigende antal børn og unge med psykiske problemer og deraf følgende pres på de kommunale institutioner og pres på børne- og ungdomspsykiatrien med lange ventetider og ventelister. Der peges på, at børn og unge med psykiske lidelser kan have behov for en tidlig og forebyggende hjælp samt støtte, mens de venter på psykiatrisk diagnostik og behandling, hvis de bliver tilbagevist af børne- og ungdomspsykiatrien samt efter afsluttende udredning og eventuel behandling.

I samme rapport fremgår side 67 under konklusion og anbefalinger: "*Der er i denne forbindelse vigtigt at fastholde den målrettede indsats og principielle arbejdsdeling, hvor børne- og ungdomspsykiatrien i sygehusvæsenet varetager de vanskelige og specialiserede indsatser, mens kommuner, skolevæsen, PPR, socialforvaltninger og den primære sundhedstjeneste varetager øvrige og lettere opgaver. Kommunerne og herunder skolevæsenet har fortsat store udfordringer med hensyn til den forebyggende og opfølgende indsats.*"

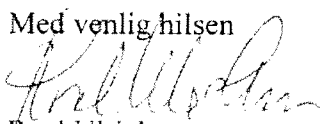
I disse ministeriers regi ser man således, at skolevæsnet og PPR har en central rolle omkring forebyggelse af problemer hos børn, hvilket jo indgår som en central del af inklusionsindsatsen. Vi finder det derfor meget uheldigt, hvis PPR's virksomhed reduceres ved ændringer af folkeskoleloven. I stedet bør som nævnt ovenfor, PPR's rolle omdefineres i folkeskoleloven således, at det sikres, at PPR's faglige specialviden inddrages omkring børns problemer for at fremme inklusionen.

Vi vil også henlede opmærksomheden på, at der via satspuljen for 2007 – 2010 har været gennemført en række psykologprojekter i kommunerne. Projekterne er blevet evalueret, og resultaterne er blevet fremlagt på en konference 14. december 2011 arrangeret af Social- og Integrationsministeriet, Servicestyrelsen og KL. Resultater har været overvældende positive og viser, at psykologhjælpen har forbedret situationen for børn og unge med begyndende psykiske vanskeligheder, og evalueringen viser, at det samtidig økonomisk kan betale sig.

Der er således dokumenteret, at det kan lade sig gøre at forebygge begyndende problemer hos børn og unge gennem psykologfaglig indsats. En sådan indsats kunne anvendes til at reducere behovet for specialundervisningsforanstaltninger og udgøre et tilbud til børn og forældre, så børnene kan forblive i den almindelige undervisning og samtidig få fornøden behandling. En undersøgelse fra 2008 blandt PPR peger netop på, at der mangler relevante tilbud til børn og unge med begyndende psykiske vanskeligheder.

Børnenes og de unges problemer forsvinder ikke ved at ændre i specialundervisningsbegrebet og nedtone PPR's virke. Der bør sættes kraftigere ind ved øget anvendelse af specialviden, hvis inklusion af elever med problemer i den almindelige undervisning skal lykkes.

Med venlig hilsen

Roal Ulrichsen
Formand

Lars Michaelsen
Konsulent

Til
Ministeriet for Børn og Undervisning,
Afdelingen for almene uddannelser,
Att.: Svend Erik Gertz,
e-mail: svend.e.gertz@udst.dk

Hvidovre, den 4. januar 2012
Sag 11/968 – Dok. 10449/11 SL/sih/kft

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Hermed høringssvar fra Danske Handicaporganisationer (DH) vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen (inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning).

Vision og proces

Fra DH's side finder vi, at der er behov for at arbejde målrettet med at etablere et inkluderende uddannelsessystem, herunder som en hovedhjørneste at etablere en inkluderende grundskole. Inklusion fremstilles ofte blot og bart som tilstedeværelse i den almindelige undervisning, men inklusion er meget mere end det. Inklusion skabes, når planlægningen og tænkningen af uddannelsessystemet tager udgangspunkt i en mangfoldighedskultur, hvor alle elever betragtes som aktive og bidragende, og som en gevinst for fællesskabet. Inklusion skabes ikke gennem tvang og mangel på synlighed, således som lovforslaget synes at søge det. Fx hedder det i Handicapkonventionen, at deltagerstaterne skal fremme indlæringen af tegnsprog samt sikre, at undervisningen til døve gives på det sprog, der er mest passende for den enkelte og i omgivelser, der giver størst mulig boglig og social udvikling. Forslaget synes på ingen måde at tage højde herfor.

Fra DH's side vil vi gerne være med til at etablere en inkluderende skolekultur af høj kvalitet. Det er sådanne forventninger om vilje til forandring, vi har til den nye regering, især på baggrund af vores positive møde med Christine Antorini den 1. december i år. Desværre er disse forventninger ikke afspejlet i lovforslaget.

Vi finder, at den nye regerings ukritiske fremsættelse af lovforslag udarbejdet under den tidligere regering, er en uheldig vej at gå, og vi havde håbet og troet, at den ny regering ville gå mere visionært til værks.

Som beskrevet i DH's høringssvar vedrørende tilpasning af klagereglerne, finder vi, at der er behov for at udarbejde en procesplan for inklusion. En procesplan, som interessenterne, herunder DH, naturligvis skal bidrage til – og støtte op omkring. Et sådant bidrag er nødvendigt som følge af FN's Handicapkonvention artikel 4, stk. 3, der omhandler forpligtelsen

til at rådføre sig og samarbejde med handicaporganisationerne i sager vedrørende mennesker med handicap.

Her savner vi også at børnenes egen stemme reflekteres. Bl.a. fra Jill Mehlbyes undersøgelse: "Specialundervisningens effekt – elevernes uddannelsesforløb efter folkeskolen" ved vi, at børn, der flytter fra den ordinære klasse til specialskole, er lettede over, at mobningen hører op, mens de fagligt kommer til at kede sig. Børnene må tages med på råd både som individer og som gruppe, når vi skal sikre, at vi får tilrettelagt en skole, hvor børn *både* lærer og trives. Dette må reflekteres i lovgivningen og vil være et led i at opfylde både Handicapkonventionens artikel 7, stk. 3, og Børnekonventionens artikel 12.

Følge og dokumentere udviklingen

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det, at regeringen i samarbejde med kommunerne vil udarbejde en metode til at måle effekten af omstillingen. Det er positivt, at effekten af lovforslaget skal måles. Desværre kan vi ikke forestille os, hvorledes dette skal kunne gøres uden brug af ressourcer. Fra DH's side vil vi foreslå, at undersøgelsen "Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med handicap" fra 2009 gentages. Denne gang tilføjet en sektion for børn med indlæringsvanskeligheder, så alle børn inkluderes.

Inklusion via investeringer, ikke besparelser

Vi hæfter os ved, at det i bemærkningerne til lovforslaget vedrørende økonomiske og administrative konsekvenser for stat, regioner og kommuner hedder: "Kommunerne forventes således blandt andet at prioritere frigivne ressourcer fra specialundervisningsområdet til øget inklusion i folkeskolen samt til en generel styrkelse af normalområdet." Vi finder, at dette er at foregribe udviklingen. Det kan godt være, at der på sigt kan være besparelser ved øget inklusion. Det er der vel ret beset ingen, der kan udtale sig om med sikkerhed. Vi ved imidlertid, at der er en række strukturelle ekskluderende barrierer i folkeskolen, således som den fungerer i dag. Det vil tage tid og ressourcer, bl.a. i form af efteruddannelse, planlægning, ombygninger og materialeproduktion, før der er tilstrækkelig viden og koordinering hos folkeskolernes personale, og før der er fuld tilgængelighed til bygninger og materialer. Vi finder derfor, at det er helt irrelevant at tale om en overførsel af ressourcer til "normalområdet". Vi mener også, at en udmelding som denne vil sende et signal om, at der er tale om en spareøvelse, hvilket regeringen gentagne gange har sagt, det ikke er.

Viden og kvalitet

Regeringen vælger at fremsætte forslag, som omdefinerer en række indsatser til ikke mere at kunne karakteriseres som specialundervisning. Med denne omdefinering følger også en høj sandsynlighed for en såkaldt afprofessionalisering. I stedet for, at PPR skal yde bistand til at afklare, hvori indsatsen skal bestå, er det nu helt op til den enkelte skoleleder at bestemme indsatsen i samarbejde med barnets lærere. PPR inddrages kun, hvis der er enighed mellem forældre og skoleleder herom. Vi finder, at den foreslåede ændring vedrørende PPR bør tages af bordet. Subsidiært vil vi foreslå, at for børn, der har fået støtte efter skolelederens beslutning i fire måneder, kan forældrene stille krav om en PPR-vurdering, hvis de oplever,

at barnet ikke gør faglige fremskridt. I det hele taget mener DH, at det er meget vigtigt, at PPR anvendes strategisk i forhold til at styrke inklusionen generelt og i forhold til det enkelte barn – uanset om det kaldes specialundervisning eller ej.

Vi ved, at en del børn i dag afslutter den danske folkeskole med utilstrækkelige kundskaber. Børn med handicap er dokumenteret overrepræsenterede her. Der er ikke nødvendigvis nogen sammenhæng mellem et behov for støtte i mange timer og en kompliceret støtte. Ligeledes er det heller ikke således, at de børn, der har behov for støtte i et begrænset antal timer, skal have såkaldt ukompliceret støtte. Der kan være tale om børn, der i ganske få timer skal have en støtte, som den almindelige skoleleder og –lærer ikke har kendskab til. Den indsats, der gemmer sig under regeringens brug af inklusionsbegrebet, kan således vise sig at være ekskluderende i sin konsekvens.

DH skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at det kan blive en utilsigtet virkning ved lovforslaget, at der vil blive tale om yderligere eksklusion for alle børn med et behov for mere end 12 timers (45 minutter) specialundervisning ved at definere specialundervisning væk under 12 timer. Det kan blive opfattet således, at det vil være det normale, at hvis børnene har behov for mere end 12 timers specialundervisning, bør det foregå i et selvstændigt miljø – hvilket absolut ikke nødvendigvis er korrekt.

Hjælpemidler i og efter skoletid

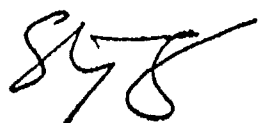
Forpligtelsen til at tilvejebringe hjælpemidler lægges allerede i dag i nogle tilfælde på den enkelte skole. Denne struktur vil formentlig blive styrket med den nye lovgivning. Det finder vi stærkt problematisk – baseret på vores erfaringer med lignende modeller. Udvikling af positive relationer mellem børn med og uden handicap udvikles ikke, hvis fx børn uden handicap og deres forældre får den opfattelse, at børn med handicap urimeligt får mange flere ressourcer end børn uden handicap. Vi har desværre allerede haft nogle meget uheldige oplevelser med skoleledere, der har forklaret aflyst lejrskole på et klassetrin med, at skolen netop har fået en elev med et handicap, der fører til store hjælpemiddel- og materialeomkostninger. Desværre ser det ud til, at der langt ind i Folketinget og Ministeriet for Børn og Undervisning sættes mere fokus på økonomi vedrørende specialundervisning end på kvalitet, når der argumenteres om behov for forandring.

Vi hæfter os ved, at hjælpemidler skal stilles vederlagsfrit til rådighed for eleverne, når der er tale om hjælpemidler, der anvendes i skoletiden. Folkeskolelovens § 19, stk. 1, taler alene om hjælpemidler til anvendelse i skoletiden. Forpligtelsen i henhold til § 19, stk. 1, gælder ikke for de muligheder, der er for at modtage undervisning i fritiden, således som det fremgår af Folkeskolelovens § 3, stk. 3. Hvor skal der så leveres hjælpemidler og materialer fra til denne undervisning? Hvor skal hjælpemidler og materialer til lektielæsning komme fra, og hvordan skal elever med handicap indgå f.eks. i projekt- og gruppearbejde, der foregår udenfor skolens område, og evt. uden for almindelig skoletid? Hvor skal hjælpemidlerne og materialerne til brug uden for skolen komme fra til den ambitiøse elev, og hvor skal hjælpemidler og materialer komme fra, således at forældre og evt. andre pårørende eller venner kan følge med i, hvad barnet laver i skolen? Disse spørgsmål må løses på en måde, der sikrer, at børn med handicap har hjælpemidler og materialer til rådighed for at indgå i alle de

samarbejdsrelationer og –fællesskaber, der opstår i forbindelse med skolegangen. Ligeledes må børn og unge med hjælpemiddelbehov have samme muligheder for at orientere sig i skolearbejdet og f.eks. vise forældrene, hvad de arbejder med, som andre børn. Den sontring, der lægges op til, er dybt urimelig og forkert. Det virker helt perspektivløst ikke at indrette lovgivningen således, at den leve op til fremtidens folkeskole, der vil være meget anderledes, end vi ser i dag, med en mindre klar opdeling mellem fx fritid og skoletid.

Vi finder det stærkt i strid med inklusionstankegangen, hvis ikke elever med handicap netop har mulighed for rimelig tilpasning og kompensation i forhold til den måde, som skolearbejde i realiteten foregår på i dag. Hermed kommer lovforslagets fine ord om at skabe inklusion i overensstemmelse med Salamanca-erklæringen og FN's Handicapkonvention til at klinge hult. Formålet med Handicapkonventionen er netop ikke at lade som om børn med handicap kan klare sig i skolen uden en målrettet indsats. Formålet med Handicapkonventionen er at skabe værdighed og ligestilling – gennem inklusion. Det gøres ikke ved at lade som om en særlig indsats kan undværes, tværtimod forventes Danmark at levere den nødvendige rimelige tilpasning baseret på den enkelte barns behov.

Med venlig hilsen

Stig Langvad
Formand

Forslag

til

Lov om ændring af lov om folkeskolen

(Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Danske Skoleelever vil gerne kvittere for det initiativ der er blevet taget for at sikre at elever med særlige behov bliver inkluderet i folkeskolen. Vi synes det er et stort skridt i den rigtige retning at gøre specialundervisningen mere inkluderende, og sørge for at alle elever får den bedst mulige undervisning ligegyldigt hvilke forudsætninger de har. Det er et stort emne der for længe har ligget stille på trods af tallene, og resultaterne af den eksisterende specialundervisning. Derfor vil vi gerne starte med at rose initiativet.

Vi har dog en bekymring i forhold til dette lovændringsforslag. Vi er bekymrede for at man med denne ændring vil parkere inklusionsdebatten, uden at have fremlagt konkrete forslag til at sørge for at inklusion af elever med særlige behov i normalundervisningen ikke kommer til at gå ud over hverken de elever der bliver flyttet til normalundervisningen, eller de elever der allerede er der, og vi har svært ved at se hvor de konkrete ideer er blevet af i dette forslag. Hvis ikke der følger investeringer og forandringer i selve undervisningen, i kølvandet på dette forslag, er der ikke tale om inklusion, men simple besparelser.

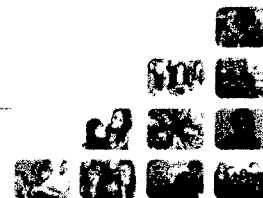
Fra Danske Skoleelevers side har vi to forslag til hvordan man kan komme denne problemstilling i møde, og sørge for at inklusionsprocessen bliver en god oplevelse for både elever med særlige behov og alle elever, og ikke går ud over fagligheden i skolen.

1. Niveaudeling

Danske Skoleelever mener at man ved at opdele eleverne efter niveau i en række timer, vil kunne sørge for at alle elever, på alle niveauer, kan få undervisning der stimulerer dem fagligt. På den måde sørger man for at kunne opdele de fagligt svagere i elever i mindre grupper i et afgrænset tidsrum, og på den måde give dem noget af den faglige opmærksomhed de kan have brug for, for at komme videre og blive bedre (se vedlagte for yderligere information).

2. Lånepulje

For at sørge for at ingen skoler flytter elever med specielle behov til normalundervisningen, uden derefter at komme disse behov i møde, forslår Danske Skoleelever at man fra statens side laver en

(inklusion af elever med specielle behov).

D. 4/1 – 2012

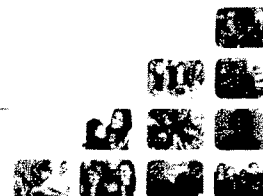
lånepulje, der gør det muligt for kommunerne at låne de summer det kræver at uddanne personale i specialpædagogik, øget holddeling, og tage andre tiltag man finder nødvendige for at sørge for at alle elevers behov bliver taget hånd om. Efter en årrække kan kommuner med de besparelser de har haft fra deres reducerede specialundervisning, betale staten tilbage. Efter udregning kan dette faktisk resultere i et overskud for staten, og en generel besparelse (se vedlagte for yderligere information).

Som en sidste ting vil vi nævne at vi finder det problematisk at ved at slette nedenstående paragraf, fuldstændig udskriver elevernes egen ret til indflydelse på beslutningen om hvorvidt de skal visiteres til specialundervisning eller ej.

Stk. 2. Henvisning til specialundervisning, som ikke er af foreløbig karakter, sker efter pædagogisk-psykologisk rådgivning og efter samråd med eleven og forældrene. Ved henvisning til specialundervisning i enkelte fag kan inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning dog undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Stk. 3. Afgørelse om valg af fag, jf. § 5, stk. 3 og 4, og § 9, og om fortsat skolegang i 10. klasse træffes af eleverne efter samråd med forældrene, jf. § 54, og elevens lærere, eventuelt med inddragelse af Ungdommens Uddannelsesvejledning.

Vi synes det er en væsentlig pointe at tænke over at elevernes stadig skal have en grad af indflydelse på beslutningen, da deres motivation er forudsætningen for en stor del af deres fremtidige faglighed.

Nye tiltag kan forbedre folkeskolen, og samtidig spare 700 millioner kroner på specialundervisningen

Danmark bruger årligt 13 milliarder på specialundervisningen eller, hvad der svarer til ca. 30 pct. af midlerne til den samlede folkeskole. Med en målrettet indsats vil det være muligt at spare godt 700 mio. kr. om året på specialundervisningen. Problemet er dog, at besparelsen kræver investeringen for 400 mio. kr. om året. Penge som kommunerne ikke har.

De nye tiltag i folkeskolen handler først og fremmest om at hjælpe børnene videre i livet.

Specialundervisningen virker desværre ofte ikke efter hensigten, men er derimod i mange tilfælde med til at marginalisere børnene. I dag får færre end 17 procent af eleverne i specialskoler efterfølgende en ungdomsuddannelse, mens det gælder for godt 87 pct. af børnene generelt. Mange børn vil således få en meget bedre start på tilværelsen, hvis de får ekstra tilbud i en almindelig klasse frem for at blive ekskluderet til specialundervisning.

I Herning Kommune har man som i resten af landet oplevet en eksplosiv vækst i bevillingerne til specialundervisningen. Derfor igangsatte man en række initiativer til at begrænse børns ekskludering fra den almindelige undervisning, så som øget holddeling, nye pædagogiske værktøjer og kompetenceudvikling af lærerne. Herning Kommune valgte at igangsætte initiativer til 7,3 mio. kr om året. En investering der forventes at give en årlig besparelse på 12,5 mio. kr. – altså en årlig nettobesparelse på 5,2 mio. kr., når tiltagene er fuldt implementerede efter ca. fem år.

I Herning Kommune er der 10.000 skolebørn og i Danmark er der i alt 590.000 skolebørn. Realiseres Herning-projektet i hele Danmark, vil det koste en investering på godt. 400 mio. kr., men det vil også betyde en besparelse på godt 700 mio. kr.– og dermed en nettobesparelse på ca 300 mio. kr. om året.

Hvad er så problemet?

Problemet er, at kommunerne ikke har råd til at igangsætte de nødvendige initiativer. Der er derfor behov for at etablere en finansieringsmekanisme, så kommunerne kan foretage investeringen og efter nogle år realisere besparelserne.

Københavns – og Herning Kommune samt Danske Skoleelever og DI foreslår derfor, at der – med inspiration fra de såkaldte ESCO-lån¹ til energispareprojekter – oprettes en lånepulje på 100 mio. kr., hvor kommunerne kan låne til de nødvendige tiltag, hvorefter besparelsen på specialundervisningen betaler lånet. At der er tale om lån betyder, at kommunerne kun vil igangsætte initiativer, hvor der er evidens for, at der kan flyttes børn fra specialundervisning til almindelig undervisning. Ingen kommuner vil turde optage lån, hvor der er for stor usikkerhed omkring mulighederne for tilbagebetaling. Lånene vil således med stor sikkerhed ikke øge de samlede udgifter til folkeskolen på længere sigt.

Såfremt puljen bliver en succes, kan den udvides, så Herning-modellen kan implementeres fuldt ud i hele landet.

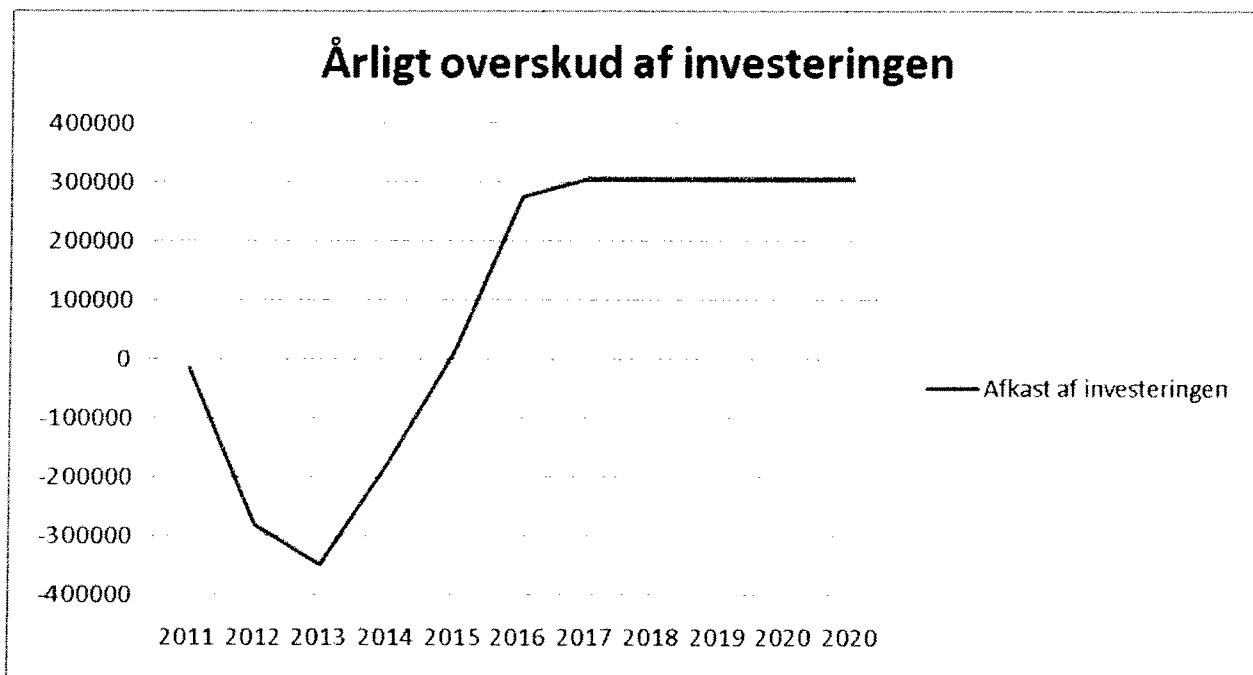
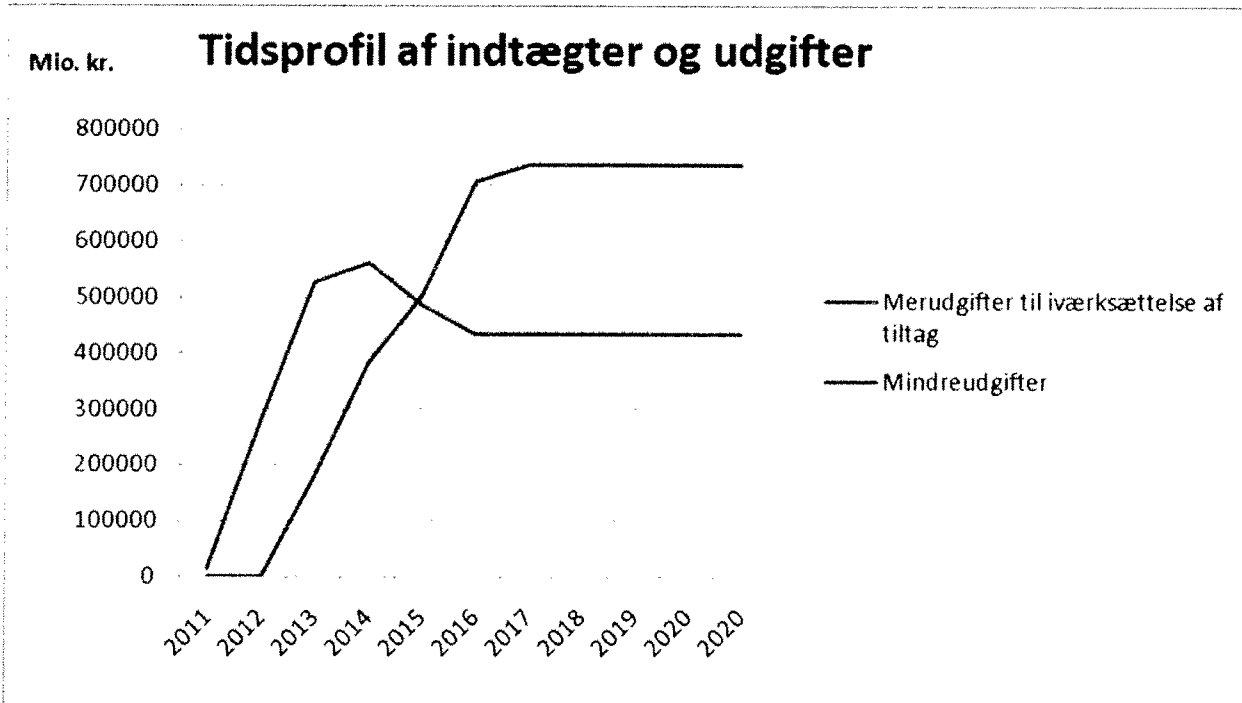
---

¹Et ESCO (Energy Service Company) er en virksomhed eller et partnerskab, som udbyder energitjenester og finansierer energibesparelser. ESCO-partnerskaber tilbyder tekniske løsninger, som kan give kunderne store besparelser på energiregningen. Kunderne betaler ESCO'et og renoveringen med det, de sparer på energien, og er dermed fritaget for økonomisk risiko.

Følges Herning-eksemplet er internal rate of return på 20,8 %. Dette afkast vil så rigeligt kunne finansiere både renter og afdrag.

Følgende er en illustration af en fuldt implementeret Herning-model i hele landet.

Obligatorisk niveaudeling i 25 % af undervisningstiden

- 25 % procent af tiden i dansk, engelsk, tysk, matematik, og de naturvidenskabelige fag/ skal fremover være niveaudelt.
- Eleverne kan løbende skifte niveau, når de sammen med deres lærere vurderer, at de er klar til et højere niveau. Ingen elever må blive låst fast i en negativ spiral.

Niveaudeling har alt for længe været et tabu i den politiske debat om folkeskolen. Siger man niveaudeling, er det automatisk blevet opfattet elitært, og som et ønske om at gå tilbage til den sorte skole. Men niveaudeling behøver ikke at være tilbagegang – niveaudeling kan være et redskab lærerne kan bruge til at møde hver elev på lige præcis deres niveau, i de forskellige fag.

Enhedsklassen har længe været det bærende princip i danske skoler, og det skal det også blive ved med, da det er den måde vi giver elevernes en tryghed i deres skolegang. På trods af det bliver vi alligevel nødt til at acceptere at der er for stor difference imellem de forskellige faglige niveauer, i en helt almindelig skoleklasse. Der sidder i dag elever i 8. klasse, som analyserer tekster, der ligger langt under deres danskfaglige kompetencer, og som keder, sig og får slet ikke nok ud af timerne. Samtidig sidder der elever i samme klasse, som har problemer med at bare at følge med i den daglige undervisning, som skal kæmpe med fiaskoerne, og aldrig ser succeserne. Vi må acceptere, at målet om undervisningsdifferentiering i en stor klasse med mange forskellige elever har slået fejl. Derfor forslår DSE at man indfører obligatorisk niveaudeling i 25 % af tiden i henholdsvis dansk, engelsk, tysk, matematik og de naturvidenskabelige fag. På den måde mener vi, at vi bedst imødekommer det faglige behov – både for de stærke, og for de svage.

Høring om Lov om ændring af lov om folkeskolen

(Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Efterskoleforeningen
Vartov, Farvergade 27 H, 2.
1463 København K

Tlf. 33 12 86 80
Fax 33 93 80 94

info@efterskoleforeningen.dk
www.efterskole.dk
www.efterskoleforeningen.dk

Dato
24. december 2011

Efterskoleforeningen takker for muligheden for at kommentere lovudkastet. Den korte høringsfase tillader desværre ikke, at forslaget drøftes i foreningens styrelse, og høringssvaret er derfor afgivet med det forbehold, at foreningens styrelse har yderligere kommentarer.

Efterskoleforeningen kan tilslutte sig lovforslagets intentioner om størst mulig inklusion af elever, der med de nødvendige støtteforanstaltninger og faglige udfordringer kan fastholdes i de almindelige klasser i folkeskolen.

Efterskoleforeningen forholder sig derfor alene til bemærkningerne til lovforslaget om afledte konsekvenser for specialundervisning på de frie grundskoler og frie kostskoler.

For Efterskoleforeningen har det afgørende betydning, at elever med forskellige former for indlæringsvanskeligheder og handicaps så vidt muligt tilbydes det **samme frie skolevalg**, som elever uden sådanne problemer, herunder også muligheden for at vælge en specialundervisningsefterskole.

Et andet vigtigt punkt for os at understrege er adgangen til **mønsterbrud** for sårbare og truede unge, herunder også unge med indlæringsvanskeligheder, ved at komme på en fri kostskole. Vi har dokumenteret erfaring for, at miljøskiftet og undervisningsforløbet på efterskolen bidrager til, at flere ressourcessvage unge får mod til at påbegynde en ungdomsuddannelse.

Som bemærkningerne til lovforslaget aktuelt er udformet vil de få umiddelbare ødelæggende konsekvens for 13 % af efterskolernes elever, hvoraf de 11 % går på skoler godkendt af Børne- og Undervisningsministeriet med et samlet særligt undervisningstilbud til enten ordblinde eller elever med særlige behov. Vi har på forespørgsel fået oplyst, at det ikke er ministeriets hensigt, at tilskud på godt 70 mio. kr. efter Efterskolelovens § 25, stk. 1 skal bortfalde helt, men ikke desto mindre er det, hvad der står i nedenstående bemærkninger fra lovforslaget:

"Den foreslåede ændring af afgrænsningen af folkeskolens specialundervisning har afledte konsekvenser for specialundervisningen på frie grundskoler og frie kostskoler. Lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejds-

ler (frie kostskoler) har således efter gældende ret **parallelle definitioner af, hvad der er specialundervisning, som den der findes i folkeskolelovens § 3, stk. 2**. Sammenhængen mellem definitionerne bestyrkes yderligere af, at der for så vidt angår de undervisningspligtige elever i overensstemmelse med grundlovens § 76 i de to nævnte love for frie grundskoler og frie kostskoler er fastsat bestemmelser om, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Den foreslåede afgrænsning af folkeskolens specialundervisning vil således med ikrafttrædelsen og med virkning fra samme tidspunkt, som denne lov ændres, som en følgevirkning ændre definitionen af specialundervisning for frie grundskoler og frie kostskoler. Som konsekvens heraf kan puljen til specialundervisning, jf. § 11, stk. 1, nr. 1, litra a, i lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 755 af 24. juni 2010, efter dette tidspunkt alene fordeles i henhold til den nye definition af specialundervisning. Det samme gælder for **frie kostskolers taxametertilskud, som ydes i henhold til lovens § 25, stk. 1**. Regeringen forventer at fremlægge et lovforslag i folketingssamlingen 2012-13 med henblik på en omlægning af de tilskudsmæssige forhold i forbindelse med specialundervisningen på de frie skoler." Vor fremhævnin

Efterskoleforeningen skal opfordre til, at hele dette afsnit tages ud af bemærkningerne til lovforslaget, så der ikke på denne måde er fastlagt bindinger for eventuelle ændringer på de frie kostskolers område, før dette områdes forhold er nærmere belyst.

Efterskoleforeningen noterer sig, at ministeriet har oplyst, at en eventuel ændring på vort område ikke vil træde i kraft til det kommende skoleår, hvilket da også ville være en alvorlig ændring af de betingelser, hvorefter mindst halvdelen af § 25, stk. 1. eleverne allerede nu er visiteret til efterskoleophold af PPR til skoleåret 2012/13.

Ingen parallelitet i lovgivning eller organisering

For så vidt angår efterskoler er det ikke korrekt, at der er en parallel definition af specialundervisning. Ministeriet har ved flere lejligheder tilkendegivet, at der i det generelle driftstilskud til skolerne er indeholdt tilskud til almindelig specialundervisningsforanstaltninger, og at en efterskole bl.a. med henvisning hertil ikke kan sige, at den ikke tilbyder specialundervisning.

Man har på de frie kostskolers område valgt at opretholde en sontring mellem § 25, stk. 1 og 2, efter at man på folkeskoleområdet afskaffede sontringen mellem almindelig og vidtgående specialundervisning.

Samtidig har man understreget, at § 25, stk. 1 tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand tildeles elever med særlige behov, herunder skoler, der har et samlet særligt undervisningstilbud. Endvidere har man opretholdt § 25, stk. 2, hvorefter der kan ydes tilskud til dækning af ekstraudgifter, der er godkendt af Undervisningsministeriet, til lærertimer, praktisk medhjælp og hjælpemidler til elever med svære handicap. Disse bestemmelser er således ikke parallelle til folkeskolelovens § 3, stk. 2, ligesom folkeskolelovens § 3, stk. 2 ikke regulerer tilskud til skoler

med et samlet særligt undervisningstilbud.

I det omfang det ønskes, at der kun ydes støtte til elever med behov for mere end 9 timer, vil Efterskoleforeningen foreslå, at Efterskolelovens § 25, stk. 1. ændres, så det fremgår, at der ydes tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til skoler med et samlet særligt undervisningstilbud. (at eleverne med andre ord skrives ud af denne paragraf, hvorefter det nuværende taxameter kan videreføres til de 40 særskilt godkendte specialundervisningsefterskoler).

Efterskoler godkendt med et samlet særligt undervisningstilbud er ikke specialskoler i relation til folkeskolelovens bestemmelser herom, men det gælder for skolernes elever, at deres udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse inden for rammerne af den almindelige undervisning (jf. bek. Nr. 885 af 07/07/2010). Specialefterskolerne er forpligtet på at give deres elever en undervisning, der står mål med folkeskolens, men herudover er skolerne forpligtet på Efterskolelovens formål, og skolernes pædagogiske miljø er præget af integration af undervisning og pædagogisk tilrettelagt samvær.

Specialundervisning på efterskoleområdet er ikke kortlagt

Rapporten "Specialundervisning i folkeskolen - veje til en bedre organisation og styring", der ligger til grund for lovforslaget, omfatter kun en meget sporadisk henvisning til specialundervisning på efterskolen. Man konstaterer i rapporten, at specialundervisningsandelen på efterskoler er høj - 13 pct. - sammenlignet med andre skoleområder, men at denne relativt høje andel skal ses i lyset af, at en række efterskoler har specialiseret sig i specialundervisning.

Fald i udgiften til § 25 stk. 1 undervisning i efterskolen

Hvis man i forberedelsen af lovforslaget havde set nærmere på udviklingen på efterskoleområdet, ville man have konstateret, at regnskabstallene på finanslovsforslaget for 2012 viser et fald i udgift til § 25, stk.1 specialundervisning på efterskoler fra 77,9 mio. kr. i 2006 til 73,3 mio. kr. i 2010. Endvidere et fald i antallet af elever i samme periode fra 3.458 til 3.057.

Yderligere analyse ville vise, at langt de fleste af disse elever går på en af landets 40 efterskoler godkendt med et samlet særligt specialundervisningstilbud.

Tildeling af ekstra tilskud til specialundervisning forudsætter PPR visitation

Det gælder for al tildeling af ekstra midler til specialundervisning på efterskoler - hvad enten det drejer sig om enkeltintegrerede elever på almene efterskoler eller elever på skoler med et samlet særligt specialundervisningstilbud - at tildeling sker på baggrund af en PPR udtalelse. Hvor der er tale om enkeltintegrerede eller elever med vidtgående behov, skal ressource-tildeling efterfølgende godkendes af Børne- og Undervisningsministeriet.

Hvor optagelse på en efterskole normalt er frit, forudsætter optagelse med

specialundervisningstilskud på efterskolerne med samlet særligt specialundervisningstilbud, at der sker visitation.

Det fremgår desuden af den vejledning, som Børne- og Undervisningsministeriet, PPR og Efterskoleforeningen har udarbejdet, at det kun er i forbindelse med vidtgående specialundervisning efter § 25, stk. 2, at der tages stilling til tilskud til et nærmere angivet antal lærertimer. § 25, stk. 1. tillægget tildeles med henblik på, at efterskolen skal være i stand til at have højere lærernormering og tilbyde specialundervisning, der imødekommer elevens behov, men der er ikke i denne tildeling taget stilling til timetal.

Konsekvens af lovforslaget

98 pct. af eleverne på efterskolerne godkendt med et samlet særligt specialundervisningstilskud til ordblinde vil miste det tildelte § 25, stk. 1 tillæg. Skolerne vil i konsekvens heraf ikke kunne opretholde deres normering og i særdeleshed ikke kunne tilbyde intensiv undervisning til ordblinde i små grupper. Konsekvensen af at afskaffe § 25, stk. 1 tillægget vil derfor være, at disse efterskoler ophører med et tilbud til ordblinde.

På efterskolerne godkendt med et samlet særligt tilbud til unge med særlige behov er der stor forskel på, hvor stor en andel af eleverne, der i dag kun får § 25, stk. 1 tillæg og hvor mange, der i stedet for § 25, stk. 1 tillægget er visiteret til § 25, stk. 2 tillæg. Blandingen af elever med forskelligt støttebehov har stor pædagogisk og udviklingsmæssig betydning. Elevgruppen med § 25, stk. 2 tillæg kan formentlig udvides på bekostning af § 25, stk. 1 elever, men det bliver med væsentlige merudgifter for staten, samtidig med, at det kan være svært at finde et relevant tilbud til de unge, hvis problemer ikke berettiger til tildeling af mindst 12 undervisningslektioner per uge.

Bemærkninger til lovforslag har væsentlig betydning

Det vil få ødelæggende konsekvenser for en stor del af efterskolens arbejde med unge med forskellige former for indlærings- og udviklingsproblemer, såfremt § 25, stk. 1 tilskuddene falder bort.

Vi skal derfor opfordre til, at bemærkninger til lovforslaget ændres forud for fremsættelse i Folketinget.

På vegne af Efterskoleforeningen

Troels Borring / Sophus Bang Nielsen

Til
Svend Erik Gertz
Specialkonsulent
UVM

Dato: 05-01-2012
Deres ref.:
Vor ref.: 72/20010
Sagsbehandler: PPN/
Pædagogik og ledelse

Hørings svar fra BUPL vedr: Lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Tak for det modtagne. I BUPL er vi meget enige i intentionerne om at skabe en inkluderende folkeskole. Derfor ser BUPL positivt på lovinitiativer og forhandlinger i den forbindelse. I BUPL ser vi dog ikke de hidtidige initiativer som fyldestgørende, hvis de beskrevne intentioner skal opnås.

Intentionen om at (citater): *Lovforslagene skal styrke inklusionen af flere elever i folkeskolens almindelige undervisning og give kommunerne større frihed og ansvar til lave en bedre folkeskole for alle elever.* (Citat slut) kan BUPL som sagt støtte op om, men i BUPL mener vi der er bedre veje til inklusion. Lovforslagernes kerne er at gøre det sværere for skolelederne at ekskludere elever ved at skabe grænsen på de 9 timer. Det kan måske være nødvendigt i forhold til enkelte skoler, som kan have haft en tendens til at være for hurtige til at ekskludere elever. Men det er vigtigt at huske på, at inklusion ikke skabes gennem at gøre det sværere for skolelederne at hjælpe den enkelte elev. Inklusion skabes ved at opbygge skolefællesskaber, som kan rumme alle elever.

Pædagogerne kan og vil gerne mere

I BUPL har vi gennem en årrække fulgt de skoler, som har opbygget et godt lærer-pædagog samarbejde på skolerne. Vores seneste undersøgelse¹, som er udarbejdet af Lektor Andy Højholdt, peger netop på, at et velfungerende lærer-pædagog samarbejde, der aktivt understøttes af en fælles skoleledelse, skaber en inkluderende skole.

Desværre bremses et sådan samarbejde ofte af de lovgivningsmæssige rammer. Særligt mener BUPL, at skolelederne bør få en større frihed til at anvende pædagoger gennem hele skoledagen.

---

¹ Højholdt, Hersom og Sederberg, 2012, Det gode samarbejde – lærere og pædagogers samarbejde i den inkluderende folkeskole. (Undersøgelsen er ikke udgivet endnu. Den fremsendes til børne- og undervisningsudvalget når den foreligger)

Desuden mener BUPL, at alle skoler bør oprette ressource/AKT-centre, med AKT-uddannede lærere og pædagoger. Derved kan pædagoger inddrages i stigende omfang i skolernes samlede indsats for at fremme trivslen, et godt læringsmiljø, positive relationer i klasserummet og god kontakt mellem skolens medarbejdere og elever. Det gør sig ikke mindst gældende i forhold til overbygningen, hvor pædagoger via en opsøgende indsats overfor udsatte unge og elever med særlige behov kan tilbyde disse elever andre aktiviteter i en periode for at styrke elevernes motivation for at vende tilbage og færdiggøre deres skolegang samt påbegynde en ungdomsuddannelse.

Et øget antal elever med dansk som andetsprog og/eller med anden kulturel baggrund udvider folkeskolens opgaver. Også her kan pædagoger indgå og via et bredere perspektiv på disse elevers samlede situation påtage sig at sikre dem en positiv integration i folkeskolens hverdag og fællesskab. Heldagsskoleforsøg på en række skoler landet over (Århus, Odense, København m.fl.) har understreget pædagogernes afgørende betydning for at skabe en samlet skoledag, hvor både læring, trivsel og fællesskab spiller sammen.

Konklusion

BUPL støtter op om arbejdet med at skabe en inkluderende folkeskole og ser frem til at indgå i samarbejdet. Vi har en række konkrete ideer til forandringer og erfaringer fra landets skoler, som kan indgå i fremtidige drøftelser.

mvh.

Peter Engelbrekt Petersen
Konsulent i Pædagogik og Ledelse
Professionsafdelingen
BUPL

Høring om *Lov om ændring af lov om folkeskolen*

(Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

27. december 2011

Foreningen af Frie Fagskoler takker for muligheden for at kommentere lovudkastet vedrørende inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning.

Foreningen af Frie Fagskoler kan tilslutte sig intentionerne omkring størst mulig inklusion af elever med særlige læringsudfordringer. Frie Fagskoler er i kraft af sin fokus på de praktiske fag en meget inkluderende skoleform. En omfattende kortlægning af skoleformen i 2010 viste at ca. 25% af eleverne kommer fra specialefterskoler eller kommunale specialklasser, men at over halvdelen af disse elever optages på almindelige Frie Fagskoler.

Videreførelsen af besparelserne fra genopretningspakken på Frie Fagskoler medfører desværre at skoleformen er på vej til at blive mindre inkluderende, da skolerne bliver for dyre for almindelige elever. Foreningen vil derfor gerne opfordre til at der på Frie Fagskoler område rettes op på dette forhold, så Frie Fagskoler kan fortsætte som en inkluderende skoleform, hvor unge med særlige læringsudfordringer kan være en naturlig del af helheden.

Foreningen af Frie Fagskoler kan i øvrigt tilslutte sig bemærkningerne fra Efterskoleforeningen omkring parallelitet med folkeskolen. Frie Fagskoler tilbyder i dag 10. klasse med lovgivningsbestemt fokus på praktiske fag. Men en central del af skoleformens aktiviteter er almene kurser, som dels retter sig mod at gøre eleverne "Parat til Erhvervsuddannelse" og dels retter sig mod "Ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov". Alle disse forhold gør at en direkte sammenligning til folkeskolen ikke umiddelbart er mulig. Derfor vil foreningen gerne opfordre til at den del af bemærkningerne, der retter sig mod Frie kostskoler tages ud indtil der foreligger en nærmere belysning af forslaget's konsekvenser for opgavevaretagelsen på de frie kostskoler's område.

Venlig hilsen

Karin Hansen Møller / Christian Brøbech Legarth
Formand Sekretariatsleder

Ministeriet for Børn og Undervisning, Uddannelsesstyrelsen

Risskov d. 4. januar 2012

Frederiksholms Kanal 26,

1220 København K.

Svend.E.Gertz@udst.dk

Sags nr. 076.81J.261

Høringssvar fra Frie Skolers Lærerforening

Ang. "Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)"

Frie Skolers Lærerforening (FSL) takker for muligheden for at afgive høringssvar om ovennævnte udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen.

I FSL ser vi positivt på muligheden for løbende at udvikle indsatsen for elever med særlige behov og vi er grundlæggende enige i, at de elever, der har det største behov, naturligvis også må prioriteres højt i forbindelse med støtte til f.eks. specialundervisning.

I udkastet fremsættes der imidlertid forslag om, at støtte til elever, der har brug for mindre end 9 timers specialundervisning (12 lektioner á 45 minutter) om ugen, falder bort. Vi er i FSL meget betænkelige ved en udvikling, hvor man skærer drastisk ned på ressourcerne til de elever, som har et mindre behov for støtte. Netop for disse elever gælder, at betydningen af specialundervisningen er afgørende for, om de på kortere eller længere sigt helt kan undvære støtte. Desuden mener vi ikke, at det vil være med til at optimere mulighederne for inklusion af de elever, som har et større behov.

De frie skoler er kendetegnet ved, at en del af skolerne har mange elever med større eller mindre behov for støtte. Det gælder f.eks. en række af efterskolerne, som er målrettet elever med læsevanskeligheder, og som derfor vil få svært ved at opfylde den enkelte elevs behov.

Hvis de frie skoler også i fremtiden skal kunne påtage sig de sociale forpligtelser, som både vi og resten af samfundet ønsker det, så er det af afgørende betydning, at mulighederne for at yde elever med særlige behov en rimelig støtte er til stede. Med de forringelser på specialundervisningsområdet, som lovforslaget lægger op til, er vi bekymrede for, at nogle frie skoler ikke vil have økonomiske muligheder for fortsat at løfte denne opgave.

FSL mener, at man til enhver tid skal være opmærksom på, hvordan ressourcerne til folkeskolen og de frie skoler udnyttes optimalt, men vi forbeholder os ret til at være skeptiske i forhold til et lovforslag, der tilsyneladende bygger på et regnestykke, hvor man lader et behov på mindre end 12 lektioner være det samme som intet – eller næsten intet – behov.

Ud over ovennævnte generelle betragtninger har FSL følgende kommentarer til de almindelige bemærkninger til lovforslaget:

2.1 Afgrænsning af specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

2.1.1 Gældende ret

I afsnit 2 nævnes 4 måder, hvorpå specialundervisning kan gives. Første mulighed er:

”1. Eleven bevarer tilhørsforholdet til den almindelige klasse og deltager i den almindelige undervisning, men således at eleven modtager støtte i nogle eller alle timer”

Efter FSLs mening er dette et godt eksempel på, hvordan ”eleven har udbytte af almenundervisningen og deltager aktivt i det sociale fællesskab i almenklassen” – den fælles forståelse af begrebet inklusion, som skoleledere og lærerne har ifølge undersøgelsen foretaget af Danmarks Evalueringsinstitut i 2011.

FSL er betænkelig ved, om denne form for støtte ikke længere vil kunne iværksættes, hvis der er behov for mindre end 12 lektioners støtte pr. uge.

Afsnit 12 – 13 omhandler paralleliteten mellem folkeskolen og de frie skoler. Her skal FSL gøre opmærksom på, at en ny definition af specialundervisning, som den foreslåede, vil have uoverskuelige konsekvenser for de frie skolars mulighed for at tilbyde tilstrækkelig god støtte til elever med særlige behov, hvis man ikke i tilskudsmæssig henseende tager højde for dette med det samme. FSL noterer sig med tilfredshed, at regeringen forventer at fremlægge et lovforslag vedr. denne problematik, og vi opfordrer til at det sker i forbindelse med implementeringen af en evt. ny lov.

FSL deltager gerne i møder angående uafklarede spørgsmål om dette emne.

Med venlig hilsen

Monica Lendal Jørgensen, næstformand
Frie Skolars Lærerforening
Ravnsøvej 6.
8340 Risskov
2758 1384
mlj@fsl.dk

Ministeriet for Børn og Undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Svend.e.gertz@udst.dk

STRANDGADE 56
DK-1401 KØBENHAVN K
TEL. +45 32 69 88 88
FAX +45 32 69 88 00
CENTER@HUMANRIGHTS.DK
WWW.MENNESKERET.DK
WWW.HUMANRIGHTS.DK

DATO 3. januar 2012
J.NR.
540.10/26526/MVL

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Ved e-mail af 9. december 2011 har Institut for Menneskerettigheder fra Ministeriet for Børn og Undervisning modtaget ovennævnte høring om udkast til ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning).

Som nævnt i bemærkningerne til lovforslaget har lovforslaget til formål at indføre en ny afgrænsning af specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, således at specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand alene omfatter støtte til børn i specialklasser og skoler samt til børn, som får støtte i mindst 9 klokketimer ugentligt. Endvidere justeres betingelserne for at indbringe sager for Klagenævnet for vidtgående specialundervisning, således at kun børn, som har behov for støtte i mindst 9 klokketimer ugentlig, vil kunne klage.

1. Menneskeretten

Som det også fremgår af bemærkningerne til nærværende lovforslag, stiller FN's Handicapkonventions artikel 24 krav om, at deltagerstaterne skal skabe et inkluderende uddannelsessystem på alle niveauer.

Artikel 24(2) anviser, hvordan denne ret til inkluderende uddannelse skal virkeliggøres. I henhold til artikel 24(2)(a) må personer med handicap ikke udelukkes fra det almindelige uddannelsessystem på grund af deres handicap. Denne bestemmelse angår ikke bare folkeskolen, men hele uddannelsessystemet. Hermed anerkendes den individuelle ret til at modtage undervisning i almindelige tilbud i modsætning til specielle. Denne rettighed er dog ikke absolut, hvilket fremgår af undtagelserne i artikel 24(2)(e) og artikel 24(3).

Men det forhold, at retten anerkendes betyder, at staterne skal sikre en effektiv beskyttelse heraf, og at placeringen i specialtilbud imod den uddannelsessøgendes vilje skal ses som et indgreb, der skal retfærdiggøres som sagligt og proportionalt.

Artikel 24(2)(b) angår i modsætning til artikel 24(2)(a) kun grundskolen og undervisning på mellemtrin, dvs. bl.a. folkeskolen. Det præciseres i denne bestemmelse, at retten til inkluderende uddannelse også betyder, at børn med handicap har ret til at modtage undervisning på skoler i deres lokalsamfund på lige vilkår med andre børn. Igen er der ikke tale om en absolut rettighed, men fravigelser imod forældre og barns vilje skal ses som et indgreb, der skal retfærdiggøres som sagligt og proportionalt.

Artikel 24(2)(c) understreger, at der skal gives tilpasning i rimeligt omfang for det særlige behov, som måtte følge af et handicap. Begrebet "tilpasning i rimeligt omfang" defineres i artikel 2 og det følger heraf og af artikel 5, at manglende opfyldelse af forpligtelsen til at yde tilpasning i rimeligt omfang udgør diskrimination. Med andre ord har staterne pligt til at sørge for, at der findes en effektiv beskyttelse mod diskrimination også på uddannelsesområdet. Retten til en inkluderende uddannelse skal forstås i lyset af retten til tilpasning i rimeligt omfang, således at tilpasning bl.a. skal gives for at muliggøre, at personer med handicap kan modtage undervisning i det inkluderende uddannelses-system.

Artikel 24(2)(d) fastslår en ret til at modtage særlig støtte i det almindelige uddannelsessystem for at lette den effektive uddannelse. Denne bestemmelse er ligeledes en præcisering af, hvad staterne skal gøre for at skabe en inkluderende skole. Den nødvendige støtte skal gives inden for det almindelige system. Det er dog værd at bemærke, at man ikke giver en ret til lige uddannelse, men blot effektiv uddannelse. Hvad der præcis ligger heri er ikke klart. Dog skal denne forpligtelse læses i lyset af principperne om lighed, inklusion og barnets tarv, jf. art. 3 og 7 i Handicapkonventionen.

Endelig angiver artikel 24(2)(e), at "effektive individuelle støtteforanstaltninger i omgivelser, der giver størst mulig akademisk og social udvikling i overensstemmelse med målet om fuld inkludering". Det var meget omdiskuteret under forhandlingerne om denne bestemmelse, hvorvidt man overhovedet skulle nævne muligheden for at give specialundervisning. Resultatet af diskussionen blev, at man nævner muligheden udtrykkeligt for så vidt angår undervisningen af børn, som er døve og blinde, men altså ikke for så vidt angår børn med andre handicap. Her bruges det blødere udtryk støtteforanstaltninger. Men det følger af en almindelig sproglig fortolkning, at man i denne

bestemmelse ikke kræver, at støtten gives i det almindelige uddannelsessystem, som i den foregående litra (d). Således følger af denne bestemmelse, at specialundervisning i segregerede former ikke er direkte forbudt, men at specialundervisning hele tiden skal gives med målet om fuld inkludering for øje. Specialundervisning i segregerede former anses således som en undtagelse, som kun skal bruges i minimalt omfang.

Handicapkonventionens artikel 24 skal fortolkes i lyset af principperne i artikel 3, som omfatter principperne om personlig autonomi, ikke-diskrimination, effektiv deltagelse og inklusion, og respekt for de udviklingsmuligheder, som børn med handicap har. Det er endvidere et grundlæggende menneskeretligt princip, at staterne skal sikre en effektiv beskyttelse af den enkeltes rettigheder. Dette kommer blandt andet til udtryk i FN's Handicapkonvention i artikel 4, hvorefter staterne forpligter sig til at sikre og fremme den *fuldstændige virkeliggørelse af alle menneskerettigheder* og understregningen i en lang række artikler af, at deltagerstaterne skal sikre den *effektive nydelse* af rettigheder. Endelig ses det også ved, at konventionen ikke bare opstiller et princip om lighed, men stiller krav om beskyttelse mod diskrimination og ret til at drage samme nytte af loven, jf. artikel 5.

Det følger af bl.a. FN's Kvindekonvention, Handicapkonventionens artikel 3 og lov om ligestilling mellem mænd og kvinder, at ligestilling mellem mænd og kvinder er et generelt princip og en forpligtelse i menneskeretten og i dansk ret. Det følger af FN's racekonvention og lov om etnisk ligebehandling, at ligebehandling af alle uanset etnisk oprindelse ligeledes er et generelt princip og en forpligtelse i menneskeretten og dansk ret.

2. Bemærkninger til lovforslaget

Det er efter instituttets opfattelse positivt, at lovforslaget lægger op til, at den almindelige folkeskole gøres mere inkluderende. Det er helt i overensstemmelse med Danmarks forpligtelser under FN's Handicapkonvention artikel 24. Det er endvidere positivt, at der indføres en national standard for, hvornår børn med særlige behov kan henvises til specialskoler og klasser for at sikre en mere ensartet fortolkning af reglerne landet over.

Dog savnes en eksplicit angivelse af målsætningen om inklusion. Den foreslåede styrkelse af den inkluderende folkeskole skal i henhold til forslaget ske ved en modsætningsslutning, som forudsætter en indgående viden om, hvordan lovgivningen tidligere har været formuleret. Således vil kun personer, som er klar over, at folkeskoleloven før lovændringen ikke indeholdt en definition af specialundervisning, som

omfattende minimumskrav om 9 klokketimer, forstå, at den ændrede folkeskolelov søger at fremme inklusion i forhold til tidligere.

Endvidere indeholder lovforslaget ikke noget forslag om, at begrebet inklusion defineres i folkeskoleloven. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at "et barn er inkluderet, når eleven har udbytte af almenundervisningen og deltager aktivt i det sociale fællesskab i almenklassen". Denne definition er i overensstemmelse med definitionen, som angives i rapporten fra FN's særlige rapporteur på uddannelsesområdet fra 2007, s. 2.¹

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at kommunerne forventes blandt andet at prioritere frigivne ressourcer fra specialundervisningsområdet til øget inklusion i folkeskolen. Institutet finder, at det er positivt, at Ministeriet for Børn og Undervisning vil udvikle en relevant dokumentationsmetode for at dokumentere omstillingen mod en mere inkluderende folkeskole, og at man vil formulere konkrete målsætninger på området.

- På denne baggrund anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at der indføres en udtrykkelig målsætning om, at den danske folkeskole gøres inkluderende, og at der indsættes en bred definition af inklusion i selve loven.
- Institut for Menneskerettigheder deltager gerne i en proces til formulering af konkrete målsætninger om inklusion i folkeskolen.

Forslaget om ændring af definitionen af specialundervisning og specialpædagogisk bistand indebærer, at der ikke længere skal træffes en individuel afgørelse vedrørende specialundervisning, når barnet har behov for mindre end 9 klokketimers specialundervisning ugentlig. Disse elever vil med lovforslagets vedtagelse ikke længere være omfattet af reglerne om specialundervisning, men vil i stedet være omfattet af reglerne om supplerende undervisning, anden faglig støtte og personlig assistance. Det betyder bl.a., at det ikke bliver obligatorisk, at der foretages en pædagogisk-psykologisk vurdering af barnets behov. Beslutninger herom træffes af skolelederen uden klagemulighed til Kommunalbestyrelsen, jf. folkeskolelovens § 45, stk. 2. Lovforslaget foreslår endvidere, at muligheden for at klage til Klagenævnet for vidtgående specialundervisning begrænses til børn, som har behov for mere end 9 klokketimers specialundervisning ugentlig. I henhold til lovforslagets bemærkninger er der i praksis tale

---

¹ FN document nummer G.07/108/92.

link: <http://www.right-to-education.org/sites/r2e.gn.apc.org/files/Disability%202007.pdf>

om en begrænsning i adgangen til at indgive klager for børn i de små klasser, hvor undervisningstimetallet er mindre end 18 klokke timer ugentlig.

Denne del af lovforslaget må antages at medføre en svækkelse af det enkeltes barns ret til at kræve den støtte, som barnet har behov for, for så vidt angår børn, som har behov for mindre end 9 klokke timers specialundervisning ugentlig.

FN's Handicapkonvention bygger på et princip om effektiv beskyttelse af individuelle rettigheder og understreger endvidere i artikel 24, at deltagerstaterne skal sikre både, at der foretages en rimelig tilpasning ud fra den enkeltes behov, og at personer med handicap får den nødvendige støtte for at lette deres effektive uddannelse. Det understreges i konventionen, at tilpasning og støtte så vidt muligt bør gives i det almindelige uddannelsessystem. Der er således i Handicapkonventionen ingen modsætning mellem retten til individuel tilpasning og støtte og modtagelsen af støtte inden for det almindelige system.

- På denne baggrund anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at det enkelte barns ret til at modtage den støtte, som barnet har behov for styrkes gennem indførelsen af en udtrykkelig ret til støtte. For eksempel bør der i folkeskolelovens § 3, stk. 2, stå at barnet har ret til støtte i modsætning til nu, hvor det fremgår, at der "gives" støtte.
- Institut for Menneskerettigheder anbefaler endvidere, at støtte ikke kun kan fås til timerne i folkeskolen, men at der med henblik på en helhedsorienteret indsats også kan fås støtte til frikvarterer, SFO og sociale aktiviteter mv.
- Institut for Menneskerettigheder anbefaler endvidere, at der med hensyn til beslutninger om støtte er klageadgang uanset, om barnet måtte have behov for mere eller mindre end 9 timers specialundervisning.

Lovforslaget indeholder ingen bemærkninger vedrørende lovforslagets virkning for så vidt angår ligestilling mellem piger og drenge og mellem alle børn uanset etnisk baggrund.

Det fremgår af oplysninger om specialundervisning fra Ministeriet for Børn og Undervisnings hjemmeside, at drenge udgør langt hovedparten af de børn, der modtager specialundervisning. Institut for Menneskerettigheder er ikke bekendt med, om der på

denne baggrund tidligere er foretaget ligestillingsvurdering af reglerne om specialundervisning m.v.

- På denne baggrund anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at der foretages en ligestillingsvurdering af specialundervisningsområdet med henblik på at belyse, hvordan de tiltag, der fastsættes i reglerne, såvel som de foreslåede ændringer heraf, påvirker henholdsvis drenge og pigers lige adgang til inkluderende undervisning i folkeskolen.
- Institut for Menneskerettigheder anbefaler endvidere, at det undersøges, hvorvidt børn med anden etnisk baggrund end dansk vil blive stillet ringere end andre børn, når beslutninger om støtte i mindre end 9 klokketimer om ugen som udgangspunkt vil blive truffet uden en forudgående pædagogisk-psykologisk vurdering. Spørgsmålet er, om der i tilstrækkelig grad vil blive taget hensyn til de særlige forhold, som følger af, at barnet har en anden sproglig og kulturel baggrund end dansk sammenholdt med, at barnet muligvis har en funktionsnedsættelse.

Der henvises til sags.nr. 076.81J.261.

Med venlig hilsen

Maria Ventegodt Liisberg

Ministeriet for børn og undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Kontor for almene uddannelser
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Att. Specialkonsulent Svend Erik Gertz

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

KL har modtaget høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning). KL har følgende bemærkninger til udkastet til lovændringen.

KL glæder sig over dette længe ventede lovforslag, der viser, at regeringen understøtter kommunernes indsats for, at flere børn skal have deres undervisning i almenundervisningen.

Den nye afgrænsning af specialundervisningsbegrebet i lovforslaget, hvor specialundervisning vil omfatte børn, hvis undervisning kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 klokketimer ugentligt, samt elever, der modtager undervisning i specialklasser og specialsoler, er nødvendig for en udvikling af området. Afgrænsningen af specialundervisningsbegrebet vil skabe rum for fleksibel tilrettelæggelse af støtte til elever med særlige behov, så kommunerne, og skolerne kan styrke almenundervisningen og dermed inkludere flere elever.

Lovforslaget er et meget vigtigt bidrag til den store omstilling, som kommunerne er gået i gang med, hvor det gælder om at anvende ressourcerne til undervisning på den mest hensigtsmæssige måde. Flere børn og unge skal have en skolegang, som sikrer, at de senere får en ungdomsuddannelse.

Det er positivt, at der i lovforslaget er taget højde for visitationen i kommunerne, og at loven derfor træder i kraft allerede den 1. april.

Endelig har KL bemærket, at staten i et samarbejde med kommunerne ønsker at udvikle en relevant dokumentationsmetode, der ikke påfører kom-

Den 6. januar 2012

Jnr 03.02.00 K04
Sagsid 000236564

Ref HBE
hbe@kl.dk
Dir 3370

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

Tlf 3370 3370
Fax 3370 3371

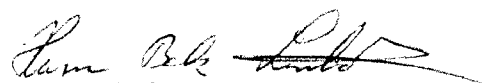
www.kl.dk

1/2

munerne yderlige dokumentationskrav samt formulere konkrete målsætninger for området. KL ser frem til at bidrage til dette arbejde.

Da KL politisk ikke har haft mulighed for at drøfte lovforslaget, fremsendes høringssvar med forbehold for politisk godkendelse.

Med venlig hilsen

Kontorchef

Hanne Lumholt

Ministeriet for Børn og Undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Afdelingen for almene uddannelser

Klagenævnet for vidtgående
specialundervisning

Frederiksholms Kanal 25G
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax
E-mail klagenævnet@ktst.dk
www.klagenævnet.dk
CVR nr. 29634750

3. januar 2012

Sags nr.:

048.69K.331

**Høringssvar til lovforslag om lov om ændring af folkeskoleloven
(Tilpasning af klageregler til en mere inkluderende skole og inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning).**

Ministeriet for Børn og Undervisning, Uddannelsesstyrelsen, har den 9. december 2011 fremsendt i alt 3 lovforslag om ændring af folkeskolen og lov om specialundervisning for voksne til høring hos Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen.

Da 2 af udkastene vedrører tilpasning af klageregler til en mere inkluderende skole og inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning har Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen, som varetager sekretariatsbetjeningen af Klagenævnet for vidtgående specialundervisning, videresendt høringerne til klagenævnet. Klagenævnet bemærker, at nævnet i forhold til sin afgørelsesvirksomhed er uafhængig af Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen.

Klagenævnet har samlet sit høringssvar til de 2 lovforslag i dette brev.

Klagenævnet har ikke bemærkninger til forslaget om lov om ændring af lov om folkeskolen og lov om specialundervisning for voksne (Forenkling af rammeaftaler for de regionale undervisningstilbud).

1. Forslag om lov om ændring af lov om folkeskolen (Tilpasning af klageregler til en mere inkluderende skole):

1.1 Klagenævnets prøvelse

Generelt skal klagenævnet bemærke, at nævnet ved prøvelsen af en sag om specialundervisning til en folkeskoleelev foretager en vurdering af,

hvorvidt kommunens tilbud i tilstrækkelig grad tilgodeser elevens vanskeligheder og behov i forhold til undervisningen. Klagenævnet vil kun tilsidesætte kommunens afgørelse om et undervisningstilbud, hvis det er åbenbart, at kommunens tilbud ikke imødekommer barnets undervisningsbehov.

1.2. Lovforslagets § 51 c, stk. 1, 1 pkt.

I klagesager, hvor forældrene ønsker et specialtilbud og klager over en kommunal afgørelse om inklusion i almindelig klasse, vil klagenævnet ligeledes kun ændre kommunens afgørelse, hvis det er åbenbart, at elevens undervisningsbehov ikke kan tilgodeses i et inkluderende tilbud. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis eleven i en årrække har været forsøgt inkluderet med omfattende støtte, men fagpersonerne, som har kendskab til barnet, f.eks. elevens lærere eller fagteamet i pædagogisk psykologisk rådgivning, må konstatere, at det ikke længere er muligt, og elevens personlige og faglige udvikling nu er truet. I sådanne tilfælde vil klagenævnet vurdere, at det er åbenbart, at kommunens inkluderende tilbud ikke (længere) kan tilgodese elevens undervisningsbehov.

Klagenævnet finder således, at ordlyden i lovforslagets § 51 c, stk. 1, 1. pkt., overordnet set er en præcisering af klagenævnets allerede eksisterende praksis.

1.3 Lovforslagets § 51 c, stk. 1, 2. pkt.

I forhold til lovforslagets § 51 c, stk. 1, 2. pkt., har klagenævnet forstået denne del af bestemmelsen således, at nævnet alene kan tilsidesætte kommunale afgørelser om henvisning til specialklasse eller specialskole eller om antallet af støttetimer (mindst 9 undervisningstimer), hvis et andet undervisningstilbud, f.eks. inklusion med støtte eller et andet specialtilbud end det af kommunen tilbudte, i klart højere grad imødekommer elevens undervisningsbehov.

Klagenævnet finder, at ordlyden i lovforslagets § 51 c, stk. 1, 2. pkt., er en præcisering af klagenævnets allerede eksisterende praksis.

1.4. Lovforslagets § 51 c, stk. 2

Klagenævnet henviser ikke til navngivne specialklasser eller -skoler.

Ordlyden i lovforslagets § 51 c, stk. 2, er således i overensstemmelse med nævnets nuværende praksis.

2. Forslag om lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning).

2.1. Generelt

Klagenævnet kan konstatere, at lovforslaget ændrer specialundervisningsbegrebet på folkeskoleområdet, således at specialundervisning

fremover er mindst 9 undervisningstimer (à 60 minutter) ugentligt, specialklasse eller specialskole.

Klagenævnet foreslår derfor, at Ministeriet for Børn og Undervisning benytter samme lejlighed til at ændre klagenævnets navn (Klagenævnet for specialundervisning), således at det afspejler nævnets retsområde. Den nuværende folkeskolelov og tilhørende specialundervisningsbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 885 af 7. juli 2010 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand) gør i øvrigt ikke brug af begrebet ”vidtgående specialundervisning”.

Ifølge den nugældende folkeskolelov kan klagenævnet behandle klager over afgørelser om specialklasse, specialskole og støtte i den overvejende del af undervisningstiden, jf. folkeskolelovens § 51, stk. 3-5. Støtte i den overvejende del af undervisningstiden betyder sædvanligvis, at der gives støtte i et omfang svarende til minimum 12 ugentlige støttetimer (à 45 minutter). I tilfælde, hvor halvdelen af den ugentlige undervisningstid er mindre end 12 timer – som tilfældet kan være i de yngste klassetrin – følger det af nævnets praksis, at støtte i den overvejende del af undervisningstiden er halvdelen af den ugentlige undervisningstid. Det vil sige, at for en elev, der har 22 ugentlige undervisningstimer, vil støtte i den overvejende del af undervisningstiden være minimum 11 støttetimer.

Som følge af lovforslaget vil klagenævnet fremover ikke kunne tage stilling til klager, der vedrører mindre end 12 ugentlige støttetimer à 45 minutter (9 undervisningstimer à 60 minutter), selvom de udgør halvdelen af undervisningstiden.

2.2. Lovforslagets § 3, stk. 2:

2.2.1 Definition af undervisningstimer.

Efter lovforslagets § 3, stk. 2, 2. pkt., gives der specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til elever, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget (afsnit 2.1.2), at en undervisningstime i denne sammenhæng udgør 60 minutters undervisning.

Klagenævnet finder, at lovforslagets bemærkninger i samme afsnit skaber forvirring omkring begrebet ”undervisningstime”, da der henvises til aftalen mellem den tidligere regering og KL om kommunernes økonomi for 2011 om, at specialundervisning afgrænses til kun at omfatte støtte i mindst 12 ugentlige støttetimer, og at det ved denne afgrænsning er forudsat, at 45 minutters undervisning er lig 1 undervisningstime, således at 12 ugentlige undervisningstimer svarer til 9 klokketimer.

Selvom der i lovforslagets § 3, stk. 2, henvises til § 16, stk. 3, hvorefter det fremgår, at 60 minutters undervisning er lig med 1 undervisningstime kan bestemmelsen og lovens bemærkninger give anledning til fortolkningsproblemer, hvis det ikke tydeliggøres, at 1 undervisningstime er 60 minutter.

Klagenævnet foreslår derfor, at det indskrives direkte i bestemmelsen, at 1 undervisningstime svarer til 60 minutter.

Lovforslagets § 3, stk. 2, affattes således:

”.... desuden specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til børn, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer (à 60 minutter) ugentligt, jf. § 16, stk. 3, 1. pkt.«

2.2.2 Afgrænsning af klageberettigede til Klagenævnet for vidtgående specialundervisning

Det fremgår af afsnit 2.1.2 i bemærkningerne til lovforslaget, at der med lovforslaget ikke længere som i dag skal træffes en afgørelse i forhold til den enkelte elev om specialundervisning, når det drejer sig om en elev med behov for støtte i mindre end 9 undervisningstimer ugentligt.

Det fremgår af samme afsnit, at støtten til de elever, der har bevaret tilhørsforholdet til den almindelige klasse, har hidtil enten været givet som støtte i den almindelige undervisning eller som særligt tilrettelagt undervisning i et eller flere fag, især fagene dansk, matematik og engelsk, uden for den almindelige undervisningstid. Der er dog mulighed for, at den særligt tilrettede undervisning i et eller flere fag kan foregå parallelt med klassens undervisning.

Efter forslaget vil disse elever ikke mere være omfattet af bestemmelserne om specialundervisning, men skal modtage støtte inden for rammerne af den almindelige undervisning. Ifølge forslaget vil det fortsat være kommunernes ansvar at give alle elever i folkeskolen et fyldestgørende undervisningstilbud i overensstemmelse med folkeskolens formålsparagraf – også elever med særlige behov, der før har modtaget specialundervisning, jf. bemærkningerne i afsnit 2.1.2.

Klagenævnet finder, at disse bemærkninger kan give den opfattelse, at hvis skolen eller kommunen vurderer, at en elev ikke har behov for specialundervisning, men forældrene ønsker, at deres barn får specialundervisning, er skolen/kommunen ikke forpligtet til at tage stilling til foræl-

drenes anmodning og dermed ikke er forpligtet til at træffe en afgørelse med klagevejledning til klagenævnet.

Klagenævnet ønsker at understrege, at skolen/kommunen, som forvaltningsmyndigheder, er forpligtet til at tage stilling til en ansøgning om specialundervisning, og at skolen/kommunen som følge heraf skal træffe en begrundet afgørelse med angivelse af klagemulighed. Lovforslaget kan således ikke afskære forældrenes grundlæggende rettigheder efter forvaltningsloven.

2.2.3 Rettigheder efter specialundervisningsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 885 af 7. juli 2010 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand)

Det fremgår af afsnit 3 i bemærkningerne til lovforslaget, at elever (som inkluderes i den almindelige undervisning med de nødvendige støtteforanstaltninger) ikke længere vil være omfattet af folkeskolelovens bestemmelser om specialundervisning, men de vil fremover blive omfattet af bestemmelserne om supplerende undervisning og anden faglig støtte samt personlig assistance.

Hvis det har den konsekvens, at disse elever ligeledes ikke vil være omfattet af bestemmelserne i bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (bekendtgørelse nr. 885 af 7. juli 2010), vil det f.eks. betyde, at forældre til en elev, hvor skolen vurderer, at han/hun ikke har behov for specialundervisning, ikke kan anmode om at få udarbejdet en pædagogisk-psykologisk vurdering med henblik på afklaring af barnets støttebehov, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 3.

Klagenævnet finder det bekymrende, hvis forældre i sådanne situationer generelt afskæres for at få involveret kommunens Pædagogisk Psykologisk Rådgivning i vurderingen af deres barns eventuelle støttebehov. Det vil også kunne have den konsekvens, at forældre, som har de fornødne midler, i stedet vil rette henvendelse til privatpraktiserende psykologer o. lign. med henblik på at få udarbejdet en udredning. Til gengæld vil forældre, som ikke råder over tilstrækkelige midler, ikke kunne gøre brug af denne mulighed.

Klagenævnet vurderer herudover, at nævnet i sådanne sager vil være nødsaget til at hjemvise til fornyet behandling i kommunen med henblik på udarbejdelse af en pædagogisk psykologisk vurdering, da det kan være vanskeligt at vurdere en elevs eventuelle specialundervisningsbehov alene på baggrund af f.eks. en beskrivelse fra elevens skole.

2.3 Lovforslagets § 51, stk. 5:

Klagenævnet foreslår, at det indskrives direkte i bestemmelsen, at 1 undervisningstime svarer til 60 minutter.

Lovforslagets § 51, stk. 2, affattes således:

Stk. 5. Bestemmelsen i stk. 3, 1. pkt., og stk. 4 gælder tilsvarende for afgørelser vedrørende elever, hvis undervisning kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer (à 60 minutter) ugentligt, jf. § 3, stk. 2, og § 16, stk. 3, 1. pkt.

Referencer: 076.81J.261, 194.37H.261 og 060.53J.261.

Med venlig hilsen

f. Lis Sejr

Formand for Klagenævnet for vidtgående specialundervisning

Cathrine Due Billing
Chefkonsulent

Landssamrådet for PPR-chefer

Høringssvar vedrørende udkast til lov om ændring af folkeskoleloven (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Landssamrådet kan tilslutte sig intentionerne bag lovændringerne med de bemærkninger, som fremgår af høringssvaret.

Der lægges i lovforslaget op til, at specialundervisningsbegrebet fremover forbeholdes elever, hvor der er behov for specialpædagogisk bistand i den overvejende del af undervisningstiden. For øvrige elever, imødekommes behov for støtte og særlig tilrettelagt undervisning som en del af klassens undervisning.

Landssamrådet er enig i, at grænserne for inklusion skal udfordres og perspektiveres på en konstruktiv måde, hvilket der som nævnt i bemærkningerne til lovforslaget er god faglig belæg for.

Tilsvarende er der en udfordring i at udmønte ressourcerne til undervisning på den mest hensigtsmæssige måde, ikke mindst i en ressourceknapp tid for kommunerne. Det skal bemærkes, at samrådet ser hensigten med inklusion som en kvalificering af anvendelsen af ressourcerne, og ikke som en metode til generelle besparelser på området.

Udviklingen mod øget inklusion er med en bred vifte af lokalt forankrede initiativer i gang i langt de fleste kommuner, og lovforslaget ses derfor som en god understøttelse af den udvikling.

Det er samtidig vigtig for Landssamrådet at pege på, at der er faglige forudsætninger, der skal være til stede for at hensigten med øget inklusion reelt kan udmøntes i praksis. Det er i flere studier og undersøgelser påvist at lærernes kompetencer i forhold til børn med særlige behov er et afgørende kardinalpunkt, hvis inklusion skal lykkes.

I de situationer, hvor lærerne oplever sig klædt på til inklusionsopgaven i forhold til eleverne lykkes inklusionen,

9. januar 2012

Chefpsykolog Jan Kirkegaard
PPR og Specialpædagogik
Grøndalsvej 2
Postboks 4069
8260 Viby J

Telefon:
8940 2000
Telefon direkte:
8940 1310
Telefax:
8940 3694

E-post:
jki@aarhus.dk

mens den mislykkes, hvor lærerne ikke har den samme oplevelse af at være i besiddelse af de nødvendige faglige kompetencer.

Tilsvarende ses et væsentligt behov hos skolelederne for understøttelse, når det gælder ledelse af inklusionsfremmende processer.

PPR repræsenterer de kompetencer, som efterspørges, og derfor bør PPR's indsats bringes aktivt i spil i forbindelse med lovforslaget.

I lovbemærkningerne side 6 peges ganske rigtigt på, at de såkaldte "frigjorte ressourcer hos pædagogisk psykologisk rådgivning" kan bringes i spil til kvalificering af inklusionsprocesser på de enkelte skoler. Dermed kan der med fordel gøres brug af PPR's eksisterende kompetencer i et forbyggende og kvalificerende sigte – både på organisationsplan, og når det gælder grupper af elever eller det enkelte individ.

Samrådet tillægger denne synsvinkel afgørende betydning, og ser, gerne at det indgår direkte som forudsætning for lovændringerne.

Dette kan dels gøres gennem fastholdelse af, at skoleleder og forældre har mulighed for inddragelse af PPR i forbindelse med etablering af støtteforanstaltninger som ikke indebærer støtte i mere end 9 ugentlige timer, således at elever, forældre og skole har adgang til at inddrage PPR's ekspertise i konkrete tilfælde, hvor en elev ikke er omfattet af den ændrede afgrænsning af specialundervisningsbegrebet.

Dels vil det være væsentligt, at skolerne får fast adgang til PPR's pædagogiske og psykologiske kompetencer som konsultative og rådgivende ydelser på alle niveauer af skolens virke, hvad enten det omhandler børn og unge, der er omfattet af den ændrede afgrænsning af specialundervisningen eller ej.

Som omdrejningspunkt for inklusion bør ovennævnte tiltag til faglig sikring indgå som forudsætning for, at lovændringerne kan implementeres i praksis.

Endvidere vil samrådet pege på, at en forebyggende indsats i forhold til øget inklusion starter langt tidligere end ved skolestart. Derfor bør al lovgivning på 0 til 18-års området være koordineret ind med dette fokus. Det vil i høj grad være fremmede for hensigten bag dette lovforslag.

Hvad angår ændringerne i forhold til Klagenævnet for vidtgående specialundervisning bemærker samrådet, at der er tale om en begrænsning af forældres mulighed for at indbringe kommunale afgørelser for Klagenævnet. Det er umiddelbart en konsekvens som ligger i forlængelse af hensigten om øget inklusion, men for at sikre forældre faglig sikkerhed for gennemførelse af undervisning som reelt imødekommer elevernes behov, bør ovennævnte inddragelse af PPR tydeliggøres.

Landssamrådet stiller sig gerne til rådighed for en uddybning af høringssvaret.

Venlig hilsen

Jan Kirkegaard
Formand for Landssamrådet af PPR-chefer.

Svend.E.Gertz@udst.dk

Ministeriet for Børn og Undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Afdelingen for almene uddannelser
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Att.: Specialkonsulent Svend Erik Gertz

5. januar 2012

Vedr. Høring over forslag til ændring af folkeskoleloven – inklusion af elever med behov i den almindelige undervisning

Tak for tilsendte forslag og mulighed for at kommentere forslaget.

Lilleskolerne kan tilslutte sig de høringssvar afgivet af Dansk Friskoleforening den 22. december 2011, af Efterskoleforeningen den 24. december 2011 og af Danmarks Privatskoleforening den 4. januar 2012.

Vi har forstået at det er ministeriets hensigt, at videreføre den nuværende ordning for specialundervisningstilskud til frie grundskoler i skoleåret 2012/13, og at der nu indledes et udvalgsarbejde med henblik på at indføre et nyt system med virkning for skoleåret 2013/14. Denne fremgangsmåde hilser Lilleskolerne velkommen. Det vil efter vores opfattelse være umuligt på nuværende tidspunkt at foretage gennemgribende ændringer af specialundervisningstilskudsordningen for det kommende skoleår blandt andet af praktiske og administrative grunde.

Lilleskolerne finder det af største vigtighed, at arbejdet med at udforme en ny specialundervisningsordning iværksættes meget snart, for at en ny ordning kan være på plads senest i det tidlige efterår, således at skolerne kender præmisserne og kan tilrettelægge tingene i overensstemmelse med de ændrede vilkår i rimelig tid forud for skoleåret 2013/14.

Specialundervisning er et meget højt prioriteret område i Lilleskolerne, og derfor ønsker vi at deltage i aktivt i arbejdet med udformningen af en ny specialundervisningsordning for de frie grundskoler.

Lilleskolerne er af den opfattelse, at det er bydende nødvendigt at udforme en særlig specialundervisningsordning for frie grundskoler for at sikre forældrenes frie skolevalg og skolernes mulighed for at leve op til forpligtelsen til at give specialundervisning, anden støtte og specialpædagogisk bistand til elever, der har behov for dette.

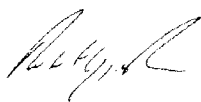
For at respektere og understøtte den diversitet, mangfoldighed samt skole- og undervisningsfrihed de frie skoler bidrager med til den danske grundskole, er det efter Lilleskolernes opfattelse nødvendigt at udvikle en hensigtsmæssig definition af specialundervisning i frie grundskoler, samt et tilskudssystem, hvor der afsnøres tilstrækkelige midler og at disse fordeles efter et bevilningssystem, der sikrer at børn med behov for støtte, der normalt kan håndteres indenfor en al-

mindelig skoles rammer, ikke afvises af økonomiske grunde. I kommunerne kan kommunalbestyrelsen fordele midler mellem skoler, således at man tilgodeser at behovet for specialundervisning kan være endog meget forskelligt fra skole til skole. Specialundervisningsordningen på de frie skolers område, skal på tilsvarende måde tage højde for, at der er meget store indbyrdes forskelle mellem frie grundskoler – ja denne forskellighed er netop udtryk for hele grundideen bag skoleformen. Og denne forskellighed er også baggrunden for, at de frie skoler i forhold til de forældre og børn, der søger skolerne, formår at løfte grundskolens undervisningsopgaver på linje med folkeskolen, også når det gælder specialundervisningsområdet.

Venlig hilsen

Søren Erhard Hansen
Formand

Peter Højgaard Pedersen
sekretariatsleder

Ministeriet for Børn og Undervisning
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Att. Svend Erik Gertz

3. januar 2012

Vedr. sagsnr. 194.37H.261 samt 076.81J.261

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning, samt Tilpasning af klagereglerne til en mere inkluderende folkeskole)

Hermed fremsendes Skole og Forældres bemærkninger til ovennævnte to udkast til lovforslag.

Skole og Forældre er overordnet set enige i lovforslagernes intention om at skabe en mere inkluderende folkeskole, hvor færre elever fremover bliver ekskluderet i særlige tilbud, men hvor almenundervisningen i stedet indrettes, så elever med særlige behov kan få de nødvendige støtteforanstaltninger og faglige udfordringer i normalundervisningen.

Men samtidig vil vi gerne gøre opmærksom på, at der ligger nogle meget betydelige udfordringer, som må ryddes af vejen, før vi når frem til denne situation. I EVAs undersøgelse vedr. inklusion i folkeskolen fra november 2011 svarer halvdelen af lærerne, at de synes der i dag inkluderes for mange elever i normalundervisningen. Og en opinionsundersøgelse offentliggjort af Altinget d. 15. december 2011 viser, at op imod 2/3 af de adspurgte er imod øget inklusion i folkeskolen.

Det må således konstateres, at der både blandt lærere og forældre er en meget betydelig skepsis over for tankerne om øget inklusion. Denne skepsis bunder utvivlsomt i forskellige former for bekymring: bekymring for, om elever med særlige behov nu også kan få de rigtige undervisnings- og støttetilbud, bekymring for, om lærerne har de rigtige kvalifikationer til at give disse tilbud, bekymring for, om der bliver stillet tilstrækkelige resurser til rådighed, samt bekymring for, om øget inklusion af elever med særlige behov vil gå ud over eleverne i normalundervisningen.

Skal inklusionsopgaven lykkes er det nødvendigt at tage disse bekymringer alvorligt. Det er i dette lys, Skole og Forældres forslag til supplerende af lovudkastet skal ses.

Behovet for specialpædagogisk indsats eller særlige foranstaltninger udspringer ofte af en dysfunktion eller indlæringsvanskelighed. Denne kan imødegås ved at kompensere for udfordringen, eller ved at satse på en kognitiv afhjælpning eller begrænsning af problemet. Når flere elever skal inkluderes i normalundervisningen er der en reel risiko for at fokus vil

blive rettet mod kompenserende strategier, fordi denne tilgang på kort sigt er den letteste. Men skal vi have flest mulige til at gennemføre et skoleforløb med bedst mulige forudsætninger for at uddanne sig videre efter folkeskolen, er det afgørende vigtigt at der sættes på kognitive strategier, fordi disse giver de bedste resultater på langt sigt.

Lovudkastet vedrører først og fremmest de ca. 49.000 elever, som i dag modtager specialundervisning på distriktsskolen i et omfang på mindre end 12 lektioner pr. uge. Som reglerne er i dag træffes beslutningen om tildeling af specialundervisning til disse elever af skolelederen efter indhentet udtalelse fra PPR og efter samråd med forældrene. Selv om afgørelsen er skolelederens, så skal forældrene høres, og de står stærkt i deres argumentation, såfremt de støttes af PPRs udtalelse i sagen.

Fremover vil afgørelsen af hvilke særlige foranstaltninger der skal iværksættes over for disse elever alene blive truffet af skolelederen (eller af medarbejdere, som skolelederen har uddelegeret afgørelsen til). De fleste skoleledere har ikke nogen specialpædagogisk kompetence. Der er derfor en reel fare for, at loven i praksis vil forringe den specialpædagogiske fagkompetence, som i dag er samlet i PPR og på landets specialskoler og specialklasserækker.

Forældrene har intet krav på at blive hørt, skolelederens afgørelse kan ikke indankes for kommunalbestyrelsen eller anden højere instans, og forældrene kan alene klage til Klagenævnet vedrørende vidtgående specialundervisning, hvis de mener, deres barn har behov for specialundervisning i et omfang af mere end 12 lektioner pr. uge.

Spørgsmålet er således, hvad forældre kan stille op, hvis de mener, deres barn ikke får de nødvendige støtteforanstaltninger og faglige udfordringer i undervisningen? Hvor kan de søge råd og vejledning vedrørende det rette tilbud til deres barn? Og hvem skal sikre at skolen faktisk stiller de nødvendige tilbud til rådighed for elever med særlige behov? Disse spørgsmål adresseres ikke i lovudkastet, og det er spørgsmål som disse der ligger bag den betydelige skepsis over for inklusionsdagsordenen i befolkningen.

På denne baggrund foreslår Skole og Forældre følgende tilføjelser til det fremsendte lovudkast:

1. Skolebestyrelsen forpligtes til at udforme en inklusionspolitik for den enkelte skole. Inklusionspolitikken skal rumme principper for, hvorledes inklusionsopgaven gribes an, og for hvorledes skolen sikrer, at alle elever får undervisningstilbud, som svarer til deres behov. Skolebestyrelsen forpligtes ligeledes til at føre tilsyn med gennemførelsen af skolens inklusionspolitik (folkeskolelovens § 44, stk. 1), og skal herunder kunne anmode skolelederen om redegørelse for, hvorledes undervisningsbehovet imødekommes hos elever, hvis forældre ikke finder, deres børn får det rette tilbud.

2.

Det tilsikres i lovudkast eller i efterfølgende bekendtgørelse, at forældre fortsat kan søge rådgivning hos PPR hvis de er bekymrede for deres barns faglige eller sociale udvikling.

3.

Den kommunale kvalitetsrapport (folkeskolelovens § 40 a) skal rumme en redegørelse for, hvorledes den enkelte skole griber inklusionsopgaven an og sikrer, at alle elever får et passende undervisningstilbud.

4.

Efter en periode gennemføres der en forskningsmæssigt baseret evaluering af, hvorledes kommunerne og skolerne lever op til kravet om at inkludere flere elever i normalundervisningen og at give alle disse elever et passende undervisningstilbud.

I forslaget om tilpasning af klagereglerne til en mere inkluderende folkeskole foreslås sammensætningen af Klagenævnet for vidtgående specialundervisning ændret. I den forbindelse ønsker Skole og forældre at gentage, hvad vi anførte i vores høringssvar fra 15. april 2005:

Det er i dag således, at ca. halvdelen af al vidtgående specialundervisning iværksættes over for elever, som ikke har et egentligt handicap. På denne baggrund finder Skole og Forældre det afgørende vigtigt, at der i Klagenævnet også kommer til at sidde personer, som repræsenterer skolebestyrelserne på specialskoler og i specialklasserækker, og som har viden om og erfaring med samarbejdet mellem skole og hjem. Vi mener derfor, at Skole og Forældre bør have adgang til at beskikke et medlem af Klagenævnet, således at retssikkerheden også sikres for de elever, der har behov for specialundervisning, men som ikke har et egentligt handicap.

Med venlig hilsen

Niels-Christian Andersen
Sekretariatschef

Direkte tlf. 3386 0202
Email: nca@skole-samfund.dk

København, den 4/1 2012
Sags nr.:076.81J.261

Ministeriet for Børn og Undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen(Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Skolelederforeningen takker for muligheden for at fremsende bemærkninger til ovennævnte udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen.

Skolelederforeningen er enig i målsætningen om, at der skal inkluderes flere elever i normalundervisningen end tilfældet er i dag. Dette sker dog ikke automatisk gennem lovændringer, men der venter den enkelte skole et stort arbejde med at gøre rummeligheden i den enkelte klasse større. Dette kan kun ske gennem et tæt og konstruktivt samarbejde mellem PPR, forældre, lærere og ledelsen.

Skolelederforeningen finder den foreslåede afgrænsning af specialundervisningsbegrebet for hensigtsmæssigt. Skolelederforeningen forudser derfor en mere fleksibel brug af undervisningsdifferentiering, holddannelse samt supplerende støtte til gavn for den enkelte elev.

Skolelederforeningen er tryk og glad for den centrale rolle skolelederen fortsat har i forbindelse med tildeling af resurser, tildeling af supplerende undervisning eller anden faglig støtte.

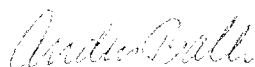
Skolelederforeningen finder det uhensigtsmæssigt, at der i lovteksten bruges begrebet 9 undervisningstimer. Undervisningstimer bruges ofte synonymt med lektioner, og selvom det af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at der er tale om 9 undervisningstimer á 60 minutter, kan det give anledning til misforståelser.

Skolelederforeningen foreslår derfor ordlyden i § 3 stk. 2 ændret, så der står: "i mindst 9 undervisningstimer á 60 minutter/12 lektioner á 45 minutter

I bemærkningerne til lovforslaget er det flere gange nævnt, at lovforslaget på sigt skal medvirke til at færre elever skal undervises i specialklasser og specialskoler. Dette medvirker lovforslaget i sig selv ikke til, da specialklasser og specialskoler typisk varetager undervisningen af elever, hvis specialundervisningsbehov langt overstiger de 9 undervisningstimer ugentlig.

Hvis der i forbindelse med udarbejdelsen af en bekendtgørelse på området er brug for Skolelederforeningens forståelse og indsigt på området, stiller vi gerne den til rådighed.

Venlig hilsen,

Anders Balle
Formand

Ministeriet for Børn og Undervisning
Uddannelsesstyrelsen
Afdelingen for almene uddannelser
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K
Att.: Svend Erik Gertz

Mail: Svend.E.Gertz@udst.dk

Girokonto 402-3951

Ref. ASA/lh
Dok.nr. 1127791

Sag.nr. 2011-SLCSFA-
01599

21. december 2011

Høring over udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning)

Ministeriet for Børn og Undervisning har den 9. december 2011 bedt Socialpædagogernes Landsforbund om eventuelle bemærkninger til lovudkastet om inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning.

Lovforslaget indebærer, at der ikke længere skal træffes afgørelse om specialundervisning i forhold til den enkelte elev, hvis elevens behov for støtte er mindre end 9 undervisningstimer ugentligt. Det fremgår af bemærkningerne, at en undervisningstime i denne sammenhæng udgør 60 minutter. De pågældende elever vil altså ikke længere være omfattet af bestemmelserne om specialundervisning. Støtten skal så fremover gives indenfor rammerne af den almindelige undervisning i form af for eksempel supplerende undervisning eller anden form for støtte. Ændringen betyder, at der som udgangspunkt ikke længere skal være en pædagogisk-psykologisk vurdering, der kan bidrage til at afklare behovet for støtte. Det skal i de pågældende tilfælde kun ske, hvis der er enighed mellem forældre og skoleleder om det.

Efter Socialpædagogernes opfattelse er der ikke nogen umiddelbar sammenhæng mellem antallet af støttetimer og karakteren af støtten. Selvom et barn kan nøjes med støtte i et begrænset antal timer, kan der sagtens være tale om en kompliceret støtte – en støtte, hvor en pædagogisk-psykologisk vurdering kan være uundværlig.

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at regeringen i samarbejde med kommunerne vil udvikle en relevant dokumentationsmetode til at måle effekten af den omstilling, man forestiller sig som følge af lovforslaget. Det kan i den forbindelse virke underligt, at man inden en vurdering af effekten allerede nu i lovforslagets bemærkninger angiver, at "Kommunerne forven-

tes således blandt andet at prioritere frigivne ressourcer fra specialundervisningsområdet til øget inklusion i folkeskolen samt til en generel styrkelse af normalområdet".

Efter Socialpædagogernes opfattelse er det helt centralt, at den pågældende vurdering af effekten bliver praksisnær, så den tager udgangspunkt i de enkelte børn, så vi finder ud af, hvad de fik ud af omstillingen. Og med inddragelse af de relevante organisationer.

I forbindelse med dette lovforslag vil Socialpædagogerne gentage, at inklusion altid skal foregå ud fra barnets behov. Den aktuelle inklusion skal altid være til glæde for barnet. Det skal være et ufravigeligt krav.

Venlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads "Pernille Christoffersen". The signature is written in a cursive, flowing style.

Pernille Christoffersen
forbunds næstformand

Indgående e-mail ✓

✓ Status	Afsluttet	✓ Dokumentid	645.60K.393
Dato afsluttet	04-01-2012	✓ Sagsnummer	084.51K.391
✓ Sagsbehandler	Svend E. Gertz	✓ Sagstitel	Inklusion af elever med særlige behov
✓ Org. placering	DEPT\BGA\ISK	✓ Svar status	Vedlægger

Afsender		Modtager	
Fra	Ejnar Bo Pedersen <ebp@ungdomsskoleforening en.dk>	Til	"Svend.E.Gertz@udst.dk" <Svend.E.Gertz@udst.dk>
Modtaget den	02-01-2012 15:13	Kopi til	
Cpr-nummer		Blind kopi til	

✓ Dokumentnavn	Høringssvar- sags nr. 076.81J.261 - Inklusion i Folkeskolen
✓ Vedrørende	Høringssvar- sags nr. 076.81J.261 - Inklusion i Folkeskolen

Indhold

Kære Svend Erik Gertz!

Tak for modtaget høringsbrev og materiale af 9. december 2011, vedr. "udkast til lov om ændring af lov om folkeskolen" (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning).

Ungdomsskolen støtter Regeringens og Ministerens bestræbelser og initiativer i retning af at fremme inklusionen i skolen.

I den sammenhæng gør vi opmærksom på, at det i visse situationer og sammenhænge vil være naturligt at indtænke den kommunale ungdomsskoles mangfoldige muligheder og tilbud med henblik på at fremme inklusionen.

Bemærk, at det tidligere Ungdomsskolernes udviklingscenter (US-centret) på landsmødet i maj 2011 skiftede navn til Ungdomsskoleforeningen.

Med venlig hilsen

Ungdomsskoleforeningen
ung

Sekretariatschef

Ejnar Bo Pedersen
Ungdomsskoleforeningen
Rugårdsvej 9 B
5000 Odense C
Direkte tlf. 65 - 47 21 94
Mobil: 21 - 780549
E-mail: ebp@ungdomsskoleforeningen.dk